

У цьому романі так багато всього,
що його варто перечитувати знову і знову.

«People»

КЛУБ УБИВСТВ ПО ЧЕТВЕРГАХ

Читають у 39 країнах світу

Річард
ОСМАН

Продано понад 1 000 000 примірників

КСД

Річард Осман
Клуб убивств по четвергах

Присвячую моїй мамі, «останній із
Бренд», з любов'ю

© Richard Osman, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання
українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і
художнє оформлення, 2021

ХАРКІВ
2021 КСД

*Убити когось легко. Сховати тіло – ось що зазвичай важко.
Саме на цьому тебе й ловлять.*

*Але мені пощастило натрапити на годяще місце. Ба навіть
бездоганне.*

*Я часом повертаюся – просто пересвідчитися, що все досі
безпечно й надійно. Завжди так і є. Завжди так, гадаю, і буде.*

*Іноді я викурюю цигарку, хоч і знаю, що не слід, але це моя
єдина вада.*

**Частина перша. Знайомся з людьми,
пробуй нове**

1. Джойс

То почнімо, мабуть, з Елізабет? Побачимо, куди так прийдемо.

Звісно, я знала, хто вона така, – тут Елізабет усі знають. У неї трикімнатна квартира в Ларкін-Корт. Ну та, що на розі, з верандою? А крім того, я грала у вікторину разом зі Стівеном, який, з низки причин, став її третім чоловіком.

Я саме обідала – то було два чи три місяці тому, і, мабуть, понеділок, бо подавали вівчарський пиріг. Елізабет бачила, що я їм, але хотіла уточнити в мене дещо про ножові поранення – якщо це мене не дуже обтяжить, звісно.

Я тоді сказала: «Авжеж, не обтяжить, будь ласка» – або щось таке. Краще зразу попередити, що я тепер не пригадаю точних цитат. Тож Елізабет розкрила коричневу теку і я побачила друковані аркуші, а ще – краєчки чогось схожого на старі фотографії. А тоді вона негайно перейшла до справи.

Елізабет попросила мене уявити дівчину, яку вдарили ножом. Я спитала, яким саме ножом її вдарили, і Елізабет відповіла, що, найпевніше, звичайним кухонним. Фірмовим «Джоном Льюїсом». Вона такого не казала, але я це собі домалювала. Тоді вона попросила уявити, що дівчину вдарили ножом три-чотири рази трохи нижче грудини. Раз, тоді ще, тоді ще, дуже серйозно, але артерій не пошкодили. Елізабет усе це говорила доволі тихо, тому що навколо обідали люди, а такі-сякі межі вона поважає.

Отож сиділа я і уявляла колоті рани, а Елізабет спитала, скільки мине часу, перш ніж така дівчина спливе кров'ю на смерть.

Здається, тут доречно згадати про те, що я багато років працювала медсестрою, бо інакше ви геть не зрозумієте, до чого ця розмова. Елізабет мусила звідкись про це дізнатися, бо Елізабет знає все. Хай там як, тому вона до мене й звернулася. А ви вже, певно, чудувалися, чого ж у нас про це зайшлося. Обіцяю, далі опишуватиму все зграбніше.

Я пам'ятаю, як притулила серветку до губ, перш ніж відповісти, – так іноді роблять по телевізору. Спробуйте якимось і самі, від цього здаєшся розумнішим. Тоді я спитала, скільки та дівчина важила.

Елізабет знайшла цю інформацію в теці, провела по рядочку пальцем і зачитала, що дівчина важила сорок шість кілограмів. Це збило з пантелику нас обох, бо жодна точно не знала, скільки то буде – сорок шість кілограмів на наші гроші. Я подумала собі, що має бути десь двадцять три стоуни. Гадала, бачте, що вони два до одного. Але, щойно подумавши так, замислилася, чи не переплутала їх із дюймами й сантиметрами.

Елізабет повідомила, що дівчина точно не важила двадцять три стоуни, оскільки в теці лежить фото її трупа. Вона постукала пальцем по теці, а тоді обернулася до присутніх і сказала:

– Хто-небудь, спитайте Бернарда, скільки буде по-нашому сорок шість кілограмів.

Бернард завжди сидить сам за одним із менших столиків коло патію. Столик номер вісім. Вам цього знати не треба, але я таки розкажу трохи про Бернарда.

Коли я вперше приїхала до Куперс-Чейза, Бернард Коттл був дуже люб'язний: приніс мені відросток виткого ломиноса і пояснив, як тут сортують сміття. У них контейнери чотирьох різних кольорів. Чотирьох! Завдяки Бернардові я вивчила, що зелений – для скла, а синій – для картону та паперу. Що ж до червоного й чорного, то тут я і досі знаю не більше за вас. Я в них чого вже тільки не бачила. Одного разу хтось запхнув туди факс.

Бернард був професором якихось наук, він попрацював по всьому світі, навіть бував у Дубаї ще тоді, коли про нього ніхто нічого не знав. Вірний своєму звичаєві, він вдягав до обіду костюм із краваткою, утім читав «Дейлі експресс». Мері з Раскін-Корт, яка сиділа за сусіднім столиком, привернула його увагу й спитала, що значать сорок шість кілограмів, коли не викаблучуються.

Бернард кивнув і гукнув до Елізабет:

– Сім стоунів три фунти й ще трошки.

Отакий він, Бернард.

Елізабет подякувала, сказала, що це звучить імовірно, і Бернард повернувся до кросворда. Я пізніше подивилася про сантиметри й дюйми – принаймні тут я мала рацію.

Елізабет повернулася до свого запитання. Скільки б прожила поранена кухонним ножом дівчина? Я сказала, що, найпевніше, без стороннього втручання вона б померла хвилин за сорок п'ять.

– Ну добре, Джойс, – сказала вона, а тоді запитала інше: – Що було б, якби дівчині надали медичну допомогу? Не лікар, але хтось, хто міг би залатати рану? Можливо, хто служив в армії. Хтось такий.

Я за своє життя бачила чимало ножових поранень. Мені на роботі траплялися не самі лише розтягнуті щиколотки. Тож я й сказала, що тоді б дівчина зовсім не померла. Так і є. Їй було б невесело, але про таку рану було б легко подбати.

Елізабет покивала собі й підтвердила, що саме так і сказала Ібрагіму, хоч я тоді ще не була з ним знайома. Я вже зауважувала, що ця розмова сталася пару місяців тому.

Уся та історія геть не здалася Елізабет правдоподібною, і вона вважала, що дівчину вбив її хлопець. Я знаю, таке досі трапляється, і часто. Про таке пишуть.

Думаю, що до переїзду сюди така розмова могла здатися мені незвичною, але щойно перезнайомишся з тутешнім народом, дивуватися припиняєш. Минулого тижня я зустрілась із чоловіком, який, за його словами, винайшов колись м'ятне морозиво із шоколадною крихтою. Навряд чи я можу це якось перевірити.

Я була рада допомогти Елізабет цією дрібничкою, тож подумала, що можу про дещо попросити. Я спитала, чи не можна мені, бува, глянути на знімок трупа. Чиста професійна цікавість.

Елізабет осяйно всміхнулася, як усміхаються люди, яких просять показати фото онуків із випускного. Вона витягла з теки копію формату А4, поклала переді мною зображенням донизу й сказала, що я можу лишити знімок собі, бо в них усіх є копії.

Я сказала, що це дуже мило з її боку, і подякувала, а вона сказала «нема за що» й поцікавилася, чи можна поставити мені останнє запитання.

– Аякже, – сказала я.

Тоді вона мовила:

– Ви в четвер буваєте вільні?

Вірите чи ні, отак я вперше почула про клуб.

2

Констеблю Донні де Фрейтас хотілося б мати зброю. Хотілося б переслідувати серійних убивць у покинутих складах і невблаганно доводити справу до кінця, не зважаючи на свіже кульове поранення плеча. Можливо, хотілося б також розвинути смак до віскі й закрити роман із напарником.

Але зараз їй двадцять шість, на годиннику 11:45, вона сідає до обіду із чотирма пенсіонерами, яких щойно зустріла, – і Донна розуміє, що для всього цього їй ще треба багато старатися. Крім того, вона мусить визнати, що година минула доволі цікаво.

Донна багато разів проводила інструктаж на тему «Практичні поради для домашньої безпеки». І сьогодні перед нею була звична літня публіка: ковдри на колінах, безкоштовне печиво, кілька людей безтурботно дрімали на задніх рядах. Вона щоразу дає однакові поради. Наголошує на абсолютній, тотальній важливості засувки на вікнах, переконує перевіряти посвідчення й ніколи не видавати персональної інформації, хай би хто не телефонував.

Понад усе інше, її присутність має заспокоювати й збадьорювати слухачів у цьому страхітливому світі. Донна це розуміє, а крім того, такі лекції звільняють її від сидіння у відділку й паперової роботи, тож вона зголошується добровільно. Відділок у Фейргейвені більш сонний, ніж Донна звикла.

Однак сьогодні вона опинилася в пенсійному поселенні Куперс-Чейз. Те здавалося доволі невинним. Пишним, спокійним, погідним – а дорогою Донна помітила приємний паб, у якому могла б пообідати на шляху назад.

Тож нагоди взяти серійного вбивцю в мертвий захват, застрибнувши на ходу до його моторного човна, доведеться ще почекати.

– Безпека, – почала була Донна, а сама тим часом роздумувала, чи не зробити собі тату. Може, дельфіна на попереку? Чи то надто

стереотипно? І чи буде боляче? Мабуть, що так, але вона офіцерка поліції чи хто? – Що ми маємо на увазі, коли говоримо «безпека»? Ну, думаю, що різні люди уявляють її по-різному...

У першому ряді хтось підняв руку. Такого зазвичай не бувало, але коли вже взялася... Бездоганно вбрана жінка за вісімдесят хотіла щось сказати.

– Люба, я гадаю, що зараз скажу за всіх: ми сподіваємося, що це не лекція про засувки на вікнах. – Жінка озирнулася навколо, вбираючи схвальне бурмотіння.

Наступним озвався джентльмен, загороджений ходунком у другому ряді.

– І не про посвідки – ми знаємо про посвідки. А ви справді з газової служби чи, може, грабіжник? Нам це ясно, запевняю вас.

І тоді говорити почали всі.

– Зараз уже немає газової служби. Вони тепер називаються «Центрика», – сказав чоловік у дуже гарному костюмі-трійці.

Чоловік, що сидів поруч із ним, у шортах, човганцях і футболці клубу «Вест Гем Юнайтед», скористався нагодою і тицьнув пальцем у невизначеному напрямку:

– А тут треба подякувати Тетчер, Ібрагіме. Колись вони належали нам.

– Ой, не підскакуй, Роне, – сказала гарно вбрана жінка. Тоді вона глянула на Донну й додала: – Перепрошую за Рона, – і повільно похитала головою.

Інші коментували далі.

– І який же злочинець не зможе підробити посвідку?

– А в мене катаракта. Мені покажи картку з бібліотеки, і я впущу кого завгодно.

– Вони зараз навіть не перевіряють лічильники. Усе в мережі.

– Правильно казати «у хмарі», любий.

– А я зрадів би грабіжникові. Було б добре мати гостя.

Запала коротенька тиша. Почулася атональна симфонія з писклявих звуків, бо одні додавали звуку в слухових апаратах,

а інші їх вимикали. Жінка в передньому ряді знову взяла слово:

– Отож... до речі, мене звуть Елізабет... не треба про гачки на вікнах і посвідки, будь ласка, і нам нема потреби нагадувати, щоб не називали пін-коди по телефону нігерійцям. Якщо зараз ще дозволено казати «нігерійці».

Донна де Фрейтас оговталася, але усвідомила, що вже не думає про обід в пабі чи татування – а думає про тренування в разі громадських заворушень, здобуте у славні часи в південному Лондоні.

– Про що тоді поговоримо? – спитала Донна. – У мене щонайменше сорок п'ять хвилин, інакше я не отримаю свій додатковий неробочий час.

– Про укорінений в поліції сексизм? – запропонувала Елізабет.

– Я б хотів поговорити про незаконне убивство Марка Дагґана, яке санкціонував уряд...

– Ох, та сядь уже, Роне!

Розмова тривала з такою ж приємністю й злагодою, поки година не збігла, після чого Донні тепло подякували, показали знімки онуків і запросили залишитися на обід.

Отак вона й опинилася перед цим салатом у закладі, який на сторінках меню називав себе «сучасним концептуальним рестораном». За чверть дванадцята – це трохи зарано для її обіду, але відмовлятися від запрошення було б непоштиво. Вона помічає, що ті четверо, які її запросили, не тільки накинулися на повнокровний обід, а й відкрили до нього пляшку червоного вина.

– Донно, це було справді чудово, – каже Елізабет. – Нам страшенно сподобалося. – Елізабет дивиться на Донну, наче та вчителька, яку цілий рік боїшся до смерті, а тоді отримуєш у неї «відмінно» й вона плаче на твоєму випуску. Можливо, це через твідовий піджак.

– Яскравий інструктаж, Донно, – каже Рон. – Можна називати тебе Донною, сонце?

– Можете називати мене Донною, але сонцем, мабуть, не треба, – каже Донна.

– Дуже слушно, люба, – погоджується Рон. – Зрозуміло. Але ж та історія про українця, штраф за паркування й бензопилку, га? Та тобі ж треба з нею виступати в клубах – заробиш грошей. Я декого знаю, тож можу дати номер.

«А салат же смачний», – думає Донна. Така думка приходить до неї нечасто.

– Думаю, що з мене був би неперевершений контрабандист героїну. – Це Ібрагім, який раніше зауважив про «Центрику». – Це ж чиста логістика, правильно? І там часто треба точно зважувати на терезах, мені б це дуже подобалося. І в них же є машинки для рахування грошей. Усі сучасні гаджети. Ви колись ловили дилера героїну, констеблю де Фрейтас?

– Ні, – визнає Донна. – Але цей пункт є в моєму списку.

– Але ж я правильно кажу, що в них є машинки для рахування грошей? – питає Ібрагім.

– Так, звісно, – каже Донна.

– Чудово, – вдовольняється Ібрагім і одним духом допиває своє вино.

– Ми легко нудимося, – додає Елізабет, також докінчуючи свого келиха. – Порятуй нас боже від засувок на вікнах, жінко-констеблю де Фрейтас.

– Зараз уже кажуть просто «констебль», – виправляє Донна.

– Зрозуміло, – говорить Елізабет і стискає губи. – А що буде, якщо я все-таки й далі по-старому казатиму «жінка-констебль»? На мій арешт випишуть ордер?

– Ні, але я гірше про вас думатиму, – каже Донна. – Тому що казати по-новому простіше й ввічливіше щодо мене.

– Чорт! Шах і мат. Гарзд, – пристає на це Елізабет і розтискає губи.

– Дякую, – каже Донна.

– Вгадайте, скільки мені років, – пропонує Ібрагім.

Донна вагається. Ібрагім ходить у хорошому костюмі, має прекрасну шкіру. Чудово пахне. У нагрудній кишені – вибагливо складена хустинка. Волосся рідшає, але ще не зникло. Черевця немає, підборіддя тільки одне. Але під усім цим... Гм-м-м. Донна дивиться на долоні Ібрагіма. Вони завжди видають правду.

– Вісімдесят? – наважується вона.

І бачить, як обвисають Ібрагімові вітрила.

– Точнісінько так, але на вигляд я молодший. Мені можна дати десь сімдесят чотири. Усі так кажуть. Мій секрет – пілатес.

– А у вас яка історія, Джойс? – питає Донна четверту особу із цієї групи – невисоку біловолосу жінку в лавандовій блузці й ліловому кардигані. Вона сидить і з ентузіазмом за всім спостерігає. Губи стулені, але очі ясні. Наче тиха пташечка, що завжди радо вітає проблиски сонячного світла.

– У мене? – каже Джойс. – У мене нема історії. Я була медсестрою, тоді мамою, а тоді знов медсестрою. Боюся, що й розказати нічого.

Елізабет коротко пирхає.

– Не давайте Джойс себе підманути, констеблю де Фрейтас. Вона з тих людей, які, скажімо так, завжди доводять справу до кінця.

– Я просто організована, – каже Джойс. – Тепер це не в моді. Якщо я кажу, що йду на зумбу, то я йду на зумбу. Я так звикла. З моєї родини значно цікавіша моя донька. Вона керує хедж-фондом – ви ж знаєте, що це таке?

– Не зовсім, – визнає Донна.

– Буває, – каже Джойс.

– Заняття із зумби зазвичай перед пілатесом, – вставляє Ібрагім. – Не люблю займатися обома. Це контрінтуїтивно для основних груп м'язів.

Донну весь обід гризло одне питання:

– Я розумію, що ви всі живете в Куперс-Чейзі, але можна спитати, як ви четверо стали друзями?

– Друзями? – Елізабет начебто здивована. – Ой, любя, ми не друзі.

Рон хихотить.

– Господи, сонце, ми не друзі. Лізі, тобі долити?

Елізабет киває, Рон ллє. Пішла друга пляшка. Чверть на першу.

Ібрагім погоджується.

– Не думаю, що «друзі» – це правильне слово. Ми б не збиралися разом просто заради товариства, у нас дуже різні інтереси. Рон мені подобається, але іноді з ним дуже важко.

Рон киває.

– Зі мною дуже важко.

– А в Елізабет неприємна манера розмовляти.

Елізабет киває.

– Боюся, що так і є. Я мало на кого одразу справляю гарне враження. Ще зі школи.

– Думаю, що Джойс мені подобається. Здається, вона нам усім подобається, – каже Ібрагім.

Елізабет і Рон знову погоджуються і кивають.

– Ох, дякую, – ніяковіє Джойс, ганяючи горошинки по тарілці. – От чого досі не винайшли плаский горох?

Донна намагається прояснити собі їхні слова.

– Якщо ви не друзі, то хто?

Донна бачить, як Джойс підводить очі й хитає головою до решти цієї незвичайної компанії.

– Ну, – каже Джойс, – по-перше, ми, звісно, друзі – просто до них усіх трохи повільно доходить. А по-друге, якщо цього не було зазначено, коли тебе запрошували, то це мій недогляд, констеблю де Фрейтас. Ми «Клуб убивств по четвергах».

У Елізабет від червоного вина поскляніли очі, Рон чує татування – «Вест Гем», знов той футбольний клуб – на шиї, а Ібрагім начищає вже й без того начищену запонку.

Ресторан навколо потроху заповнюється. Донна – не перша гостя Куперс-Чейза, яка думає, що це – не найгірше місце для життя. Вона була ладна вбити за келих вина та вільний день.

– А ще я щодня плаваю, – завершує Ібрагім. – Від цього шкіра пружна.

Що це за місце таке?

3

Якщо вам колись заманеться поїхати з Фейргейвена магістраллю A21 й податися в серце кентського Вілду, на крутому лівому повороті ви неодмінно проминете стару телефонну будку, досі справну. Проїдьте ще сотню ярдів, поки не побачите вказівник на «Вайтчерч, Ебботс-Гетч і Лентс-Гілл», а тоді візьміть праворуч. Рушайте через Лентс-Гілл повз «Блакитного дракона» й фермерську лавку з великим яйцем коло входу, доки не дістанетеся кам'яного мостика через Робертсмір. Офіційно Робертсмір – це річка, але не очікуйте нічого грандіозного.

Одразу за містком зверніть праворуч на одnobічну дорогу. Вам здаватиметься, що ви їдете не в той бік, але ця дорога коротша, ніж та, яку радить офіційний буклет, а також мальовничіша, якщо вам подобаються квітучі живоплоти. Урешті-решт дорога ширшає, а тоді з-поміж високих дерев на горбистій місцині по ліву руку почнуть визирати ознаки життя. Далі попереду ви побачите дерев'яну автобусну зупиночку, яка теж досі працює – якщо цим словом можна описати один автобус на день у котромусь із напрямків. Перед самою зупинкою ліворуч покажеться знак, що позначатиме в'їзд до Куперс-Чейз.

Над поселенням почали працювати років десять тому, коли католицька церква продала свою землю. Ще через три роки сюди переїхали перші мешканці, поміж яких, наприклад, був Рон. Населений пункт проголошували «Першим у Британії люксовим селищем для заслуженого відпочинку», хоча, якщо вірити Ібрагіму, який усе перевірів, насправді Куперс-Чейз став сьомим. Наразі в ньому живе 300 осіб, і сюди не можна переїхати, поки не виповниться шістдесят п'ять. Фургони із супермаркету «Вейтроуз» дзенькають вином і рецептурними ліками щоразу, як проминають сітчасте покриття дороги, що не дає пройти худобі.

Над Куперс-Чейзом здіймається старий жіночий монастир, а від нього витягуються в різні боки три сучасні житлові добудови. Більш як сотню років у цьому монастирі було тихенько, його сповнювали сухий шерех одіянь і тиха певність того, що піднесені молитви не залишаться без відповіді. Пройшовши його темними коридорами, можна було зустріти вмиротворених спокоєм жінок: жінок, наляканих стрімким світом, жінок, що ховаються, жінок, які раді служити вищій меті, і жінок, які щось комусь доводять – хоча давно забули, кому і що. Можна було побачити вишикувані в загальних спальнях одинарні ліжка, довгі й низькі обідні столи, капличку – таку темну й тиху, що можна заприсягтися, буцім у ній чуєш дихання Боже. Якщо коротко, можна було побачити сестер Святої Церкви – армію, яка ніколи ні від кого не відмовиться, годуватиме, вдягатиме й надалі потребуватиме та цінуватиме кожного. За це вона просила всього лиш цілого життя ревного служіння, а оскільки завжди є такі, кому це потрібно, то добровольців не бракувало. А тоді одного дня людина долала коротку мандрівку вгору пагорбом, через коридор дерев, до «Саду вічного спочинку» – залізні ворота й низька кам'яна огорожа «Саду» височіли над монастирем і одвічною красою кентського Верхнього Вілду навколо нього, – а її тіло лаштують в одномісному ліжку під простим каменем, поруч із сестрами Марґарет і сестрами Мері з попередніх поколінь. Якщо в людини колись були мрії, вони тепер могли бігати зеленими пагорбами, а якщо людина мала таємниці, вони надійно й навічно зберігалися в чотирьох стінах монастиря.

Ну, якщо точніше, в трьох стінах, бо західна стіна нині повністю засклена, щоб обслуговувати басейний комплекс для теперішніх жителів. Вона виходить на поле для боулзу, а за ним видніє паркінг для відвідувачів, дозволи на який видають так скупко, що Комітет паркінгу є наймогутнішою організацією в усьому Куперс-Чейзі.

Поруч із плавальним басейном є ще маленький «терапевтичний басейн проти артриту», на вигляд як джакузі – здебільшого тому, що то джакузі і є. Кожному, хто потрапляв на велику екскурсію під

проводом власника комплексу, Ієна Вентема, після цього показували лазню. Ієн завжди трішечки привідчиняв двері й казав: «Божечки, у вас тут наче в лазні». Отакий він, Ієн.

Далі ви з ним підіймалися ліфтом до кімнат дозвілля. Тут спортзал і студія для фізичних вправ, де жителі можуть весело займатися зумбою посеред привидів одномісних ліжок. Тоді ще є Кімната пазлів для легших вправ і спілкування. Є бібліотека й зала для людніших і менш спокійних зустрічей комітетів або перегляду футболу на пласкому телевізорі. Тоді знову вниз, на перший поверх, де довгі низькі столи їдальні монастиря тепер звалися «сучасним концептуальним рестораном».

У самому серці селища, під боком монастиря, стоїть його рідна капличка. Біло-вершкова ліпнина стучить їй майже середземноморською з виду, на противагу різко готичному й темному монастиреві. Капличка незмінена й неушкоджена – це була одна з небагатьох умов продажу, на яких десять років тому наполягали розпорядники Сестер Святої Церкви. Жителям подобається навідувати капличку. Саме тут залишилися привиди – де досі шурхають одіяння й де каміння поглинає шепіт. Це місце, у якому відчувається частиною чогось повільнішого й лагіднішого. Ієн Вентем шукає лазівки в угоді, яка дала б йому змогу переобладнати капличку ще під вісім квартир.

З іншого боку монастиря до нього прилягає сама причина його існування – «Верби». «Верби» – це наразі селищний будинок для догляду. Сестри заснували тут 1841 року благодійну лікарню, добродійно піклуючись про хворих і скалічених, для яких не було інших варіантів. У другій половині минулого століття вона стала будинком для догляду, поки в 1980-х законодавство не змусило його врешті закрити двері. Монастир тоді просто перетворився на кімнату очікування, і коли остання черниця у 2005-му відійшла в інший світ, Церква часу не гаяла й миттю продала всі об'єкти гуртом.

Уся забудова міститься на дванадцяти акрах лісистої місцевості й прекрасних відкритих схилів пагорба. Тут-таки є два ставочки: один

справжній, а інший створив будівельник Ієна Вентема – Тоні Каррен і його команда. Численним качкам і гусям, які теж вважають Куперс-Чейз своєю домівкою, начебто набагато миліший саме штучний. На самому вершечку пагорба, де закінчується лісок, досі розводять овець, а на пасовиськах над ставком бродить отара з двадцяти альпак. Ієн Вентем придбав пару, щоб додати екзотики рекламним фотографіям, але справа вийшла з-під контролю, як воно буває.

Ось що це за місце, якщо коротко.

4. Джойс

Я вперше почала вести щоденник багато років тому, але оце зазирнула в нього й тепер не думаю, що він буде для вас чимось цікавий. Хіба що вам хотілося б дізнатися, на що був схожий Гейвортс-Гіт у сімдесятих, але безпечніше припустити, що таки ні. Я не хочу образити ані Гейвортс-Гіт, ані сімдесяті – свого часу насолоджувалася-бо й першим, і другим.

Але кілька днів тому, після розмови з Елізабет, я пішла на першу для себе зустріч «Клубу вбивств по четвергах» і відтоді подумувала, що, можливо, про нього писати буде цікаво.

Хтось же написав отой щоденник про Голмса і Вотсона. Що б люди не казали вголос, а їх ваблять убивства, тож я спробую.

Я знала, що в «Клубі вбивств по четвергах» будуть Елізабет, Ібрагім Аріф, що живе у Вордсворті, у квартирі з кутовим балконом, і Рон Річі. Так, *той самий* Рон Річі. Ще одна цікавинка.

Тепер я знаю його краще й бачу, що блиск трохи потьмянішав, але все одно.

До клубу також колись належала Пенні Грей, але вона зараз у «Вербах», це будинок для догляду. Якщо подумати, то я вписалася в спорожніле місце. Мабуть, вони шукали заміну, а я стала новою Пенні.

Але пам'ятаю, що тоді трохи нервувалася. Я принесла пляшку хорошого вина (8,99 фунта, щоб ви розуміли), і коли зайшла, вони троє вже сиділи в Кімнаті пазлів, розкладали на столі фотографії.

Елізабет започаткувала «Клуб убивств по четвергах» разом із Пенні. Пенні багато років була інспекторкою в Кентській поліції, тож вона приносила матеріали нерозкритих убивств. Тих матеріалів у неї не мало бути, але хто міг дізнатися? У певному віці вже можна робити майже все, що заманеться. Ніхто тебе не вичитує, окрім твоїх лікарів і дітей.

Не варто казати, чим заробляла на життя Елізабет, хоча вона сама іноді про це розводиться. Вистачить зауважити, що вбивствами, розслідуваннями й таким іншим її не здивуєш.

Елізабет і Пенні перебирали кожну справу рядок за рядком, вивчали кожну фотографію, читали кожне свідчення очевидців – шукали будь-що пропущене. Їм не подобалося думати, що винні й досі щасливо жили собі серед решти. Сиділи в садочках, розгадували sudoku, знали, що їм минулося вбивство.

А ще я думаю, що Елізабет і Пенні це добряче любляли. Таємниця і кілька келихів вина. Дуже товариська, але й моторозна розвага. Хороша.

Вони зустрічалися щочетверга (звідси назва). Це мусив бути четвер, тому що в Кімнаті пазлів тоді було вільне вікно тривалістю дві години – між історією мистецтв і розмовною французькою. Кімнату резервували – і досі резервують – для заняття під назвою «Обговорення японської опери», тож їм гарантовано давали спокій.

І Пенні, і Елізабет чимало людей із різних причин завинили різні послуги, тож цих людей упродовж років іноді кликали на дружню розмову. Фахівці зі збору матеріальних доказів, бухгалтери, судді, арбористи, конярі, складуви – усі бували в Кімнаті пазлів. Будь-хто, чий фах, на думку Елізабет чи Пенні, міг допомогти їм із тим чи іншим питанням.

Скоро до них приєднався Ібрагім. Він колись грав із Пенні в бридж і раз чи двічі допоміг клубу з якимись деталями. Він психіатр. Або був психіатром. Або й досі є, я не впевнена. Коли з ним зустрічаєшся вперше, то геть цього не бачиш, але варто зазнайомитися – і все стає зрозуміліше. Я б ніколи не пішла на терапію, тому що кому воно треба – розплутувати такий клубок? Дякую, та це не варте ризику. Моя донька Джоанна ходить до психотерапевта, хоча, беручи до уваги розміри її будинку, важко уявити, нащо він їй потрібен. Хай там як, Ібрагім уже не грає в бридж – і дуже шкода, як на мене.

Рон сам запросив себе до клубу, і це не мусить вас дивувати. Він не купився на «японську оперу» ні на секунду й одного четверга

зайшов до Кімнати пазлів, прагнучи дізнатися, що там діється. Елізабет понад усе цінує підозріливість, тож запросила Рона погортати справу одного керівника скаутів, якого в 1982-му знайшли згорілим заживо в лісі коло самісінької А27. Вона скоро побачила головну силу Рона, а саме – він ніколи не вірить жодному слову жодної людини. Тепер Елізабет каже, що читати поліційні справи з певністю в тому, що поліція бреше, – це напрочуд ефективний підхід.

До речі, Кімната пазлів так називається, тому що в ній на трохи похилому дерев'яному столі в середині кімнати збирають найбільші пазли. Увійшовши до кімнати вперше, я побачила один на дві тисячі шматочків із зображенням гавані Вітстебла, у якому ще бракувало шматка неба завбільшки з квартиру. Я одного разу їздила на день до Вітстебла, але не змогла зрозуміти, чого навколо нього стільки галасу. Окрім устриць, ловити нічого.

Хай там як, Ібрагім наклав пазл товстим листом прозорого пластику, і саме там він, Елізабет і Рон розклали фото розтину тієї нещасної дівчини. Тої, про яку Елізабет думала, що її убив хлопець. Той конкретний хлопець був лютий, бо його списали з армії, але ж у всіх є щось таке, правда? У кожного є сумна історія, але не кожен же йде вбивати людей.

Елізабет сказала мені зачинити двері, підійти та глянути на фото.

Ібрагім представився, потис мені руку й сказав, що у них є печиво. Він пояснив, що печиво лежить у два шари, але вони завжди намагаються спочатку подолати верхній шар, перш ніж братися до нижнього. Я сказала, що в цю релігію уже наворачена.

Рон узяв у мене вино й поставив коло печива. Він кивнув на етикетку й відзначив, що воно біле. Тоді поцілував мене в щоку, від чого я задумалася.

Знаю, ви, мабуть, вважаєте, що поцілунок в щоку – це нормально, але ж не від чоловіків, яким за сімдесят. Чоловіки, які цілують тебе в щоку, – це зяті та подібні їм. Тож я від початку записала Рона до проворних гравців.

Я з'ясувала, що відомий профспілковий лідер Рон Річі живе в цьому селищі, з газети: вони з Джоном, чоловіком Пенні, доглянули поранену лисицю й назвали її Скаргіллом, про це писали, коли я щойно приїхала. Зважаючи на те що Джон був ветеринаром, а Рон, гм – Роном, я підозрювала, що виходив лисицю Джон, а Рон відповідав за називання.

Газета, до речі, називається «Чейзне слово» – це такий жарт.

Ми всі згуртувалися навколо фотографій розтину. Бідолашна дівчина – така рана навіть у ті часи зовсім не мала стати смертельною. Її хлопець утік із патрульної машини Пенні дорогою на допит в поліції, і відтоді його не бачили. Ще й добряче вдарив Пенні за її клопоти. Що й не дивно. Хто б'є жінок, той уже їх б'є.

Навіть якби він не втік, гадаю, йому все минулося б. Я знаю, що схожі випадки й досі постійно висвітлюють, але тоді все було ще гірше.

«Клуб убивств по четвергах» не збирався чарівним чином притягти його до правосуддя – гадаю, всі це розуміли. Пенні й Елізабет розкривали різні справи задля власної втіхи, але далі вони піти не могли.

Тож, гадаю, можна сказати, що подруги так і не отримали бажаного. Усі вбивці лишилися непокараними, усі були на волі, сиділи десь і слухали морський прогноз погоди. Скоєне збулось їм з рук – боюся, що так іноді буває. Що старшим стаєш, то більше доводиться з таким миритися.

Хай там як, це все філософія, яка нічого нам не дасть.

Минулого четверга ми вперше зібралися вчотирьох. Елізабет, Ібрагім, Рон і я. Як я вже казала, усе сталося доволі природно. Ніби знову зібрався пазл.

Я поки що дам спокій щоденнику. Завтра в селищі важлива зустріч. Я в таких випадках допомагаю розставити стільці. Зголошуюся добровільно, бо а) так я здаюся готовою допомогти і б) так я перша пробую закуски.

Зустріч буде консультацією про нове будівництво в Куперс-Чейзі. До нас прийде балакати про нього Ієн Вентем, сам великий пан. Я намагаюся бути чесною, де можна, тож сподіваюся, що не ображу вас, сказавши, що він мені не подобається. Він жива демонстрація того, скільки всього в чоловікові може піти не так, якщо дати йому волю.

Про нове будівництво здійснюється страхітливий галас, тому що вони рубають дерева, розкопують кладовище, а ще ходить чутка про вітряні турбіни. Рону не терпиться заварити із цього приводу воду, а мені не терпиться на це подивитися.

Відтепер обіцяю намагатися писати щодня. Триматиму кулаки за те, аби щось трапилось.

5

«Вейтроуз» у Танбридж-Велсі має кав'ярню. Ієн Вентем паркує «рейндж-ровер» на останньому вільному місці для людей з інвалідністю – не тому, що належить до них, а тому, що місце найближче до дверей.

Увійшовши, він помічає коло вікна Богдана. Ієн винен Богдану 4000 фунтів. Він трохи тягнув із боргом, сподіваючись, що Богдана виженуть з країни, але із цим наразі не пощастило. Хай там як, тепер він має для Богдана справжню роботу, тож усе вийшло на краще. Ієн махає полякові й підходить до шинквасу. Вивчає крейдянні написи на чорній дошці, видивляючись каву.

– У вас уся кава – чесний імпорт?

– Так, уся чесний імпорт, – усміхається молода жінка, яка готує напої.

– Шкода, – каже Ієн. Він не хоче платити зайві п'ятнадцять пенсів, щоб допомогти тому, кого ніколи не побачить, у країні, до якої ніколи не поїде. – Чашку чаю, будь ласка. З мигдалевим молоком.

Наразі Богдан – не найбільший клопіт Ієна. Коли вже доведеться платити, то й нехай. Найбільший клопіт Ієна – це щоби його не вбив Тоні Каррен.

Ієн переносить чай до столика, вирізняючи дорогою тих, кому за шістдесят. За шістдесят і з грошима на «Вейтроуз»? Лиш дайте їм десять років, думає він і шкодує, що не має при собі буклетів.

Ієн розбереться з Тоні Карреном, коли прийде час, але просто зараз треба владнати справу з Богданом. Хороша новина в тому, що Богдан не хоче його вбити. Ієн сідає.

– Що там з двома штуками, Богдане? – питає Ієн.

Богдан п'є з дволітрової пляшки «Лілта», яку проніс усередину.

– Чотири тисячі. Доволі дешево для заміни всієї плитки в басейні. Ти ж знаєш, що це дешево?

– Дешево, якщо зроблено добре, Богдане, – каже Ієн. – Розчин на швах геть дикого кольору. Дивись. Я просив білий корал.

Ієн виймає телефон, прокручує галерею до фото нового басейну й показує Богданові.

– Ні, це з фільтром, а тепер вимкни фільтр. – Богдан торкається кнопки, і зображення негайно яснішає. – Білий корал. Ти й сам знаєш.

Ієн киває. Варто було спробувати. Іноді треба розуміти, коли слід розплатитися.

Ієн витягає з кишені конверт.

– Гаразд, Богдане, коли так, то й так. Ось три штуки. Стане тобі?

Богдан утомлено гмикає:

– Три штуки, аякже.

Ієн передає гроші.

– Тут насправді дві вісімсот, але між друзями це майже те саме. А тепер я хочу тебе про дещо спитати.

– Питай, – каже Богдан, кладучи гроші до кишені.

– Ти начебто розумний хлопець, Богдане?

Богдан знизує плечима.

– Ну, я знаю розмовну польську.

– Щоразу як я тебе прошу щось зробити, все робиться, і то дуже добре й дуже дешево, – каже Ієн.

– Дякую, – каже Богдан.

– Тож я собі й міркую: ти готовий до чогось більшого, як думаєш?

– Аякже, – підтверджує Богдан.

– А до набагато більшого? – уточнює Ієн.

– Аякже, – повторює Богдан. – Багато – це те саме, що й мало. Просто його більше.

– Хвацький хлопець, – каже Ієн і всмоктує останні крапельки чаю. – Я збираюся звільнити Тоні Каррена. Мені треба, щоб хтось став на його місце. Як тобі таке?

Богдан тихенько свистить.

– Забагато для тебе? – питає Ієн.

Богдан хитає головою.

– Ні, для мене не забагато, я з роботою впораюся. Я тільки думаю, що, коли ти звільниш Тоні, він може тебе вбити.

Ієн киває.

– Знаю. Але це мій клопіт. А завтра робота буде твоя.

– Якщо ти ще житимеш, то добре, – каже Богдан.

Час іти. Ієн тисне Богданову руку й звертає думки до того, як видати Тоні Каррену погану новину.

У Куперс-Чейзі буде зустріч-консультація, і йому доведеться слухати все, що мають сказати ті старі. Ввічливо кивати, бути в краватці, звертатися до них на імена. Народ таке вминає – аж за вухами лящить. Він запросив і Тоні, щоб мати змогу звільнити його одразу після закінчення. Просто неба, зі свідками неподалік.

Імовірність того, що Тоні вб'є його на тому ж таки місці, становить відсотків десять. Але це означає, що дев'яносто відсотків за те, що таки не вб'є. Зважаючи на те, скільки грошей це збереже Ієну, він легко пристає на такі шанси. Ризик і винагорода.

Виходячи надвір, Ієн чує писк і бачить жінку на мотовізочку, що розгнівано тицяє в бік його «рейндж-ровера» ковiнькою.

Я ж першим під'їхав, думає Ієн, сідаючи до машини. Бувають же люди.

Дорогою Ієн слухає за кермом мотиваційну аудіокнижку «Убий або будеш убитий. Уроки з поля бою для ділових зустрічей». Вочевидь, це написав хтось із ізраїльських військ спеціального призначення. Ієну її порадив один з персональних інструкторів у фітнес-залі «Вірджин Ектив» у Танбридж-Велсі. Ієн не знає точно, чи той інструктор і сам з Ізраїлю, але видно, що десь із тих країв.

Полуденне сонце даремно намагається пробитися крізь тоновані понад дозволену міру вікна «рейндж-ровера», а Ієн знову починає думати про Тоні Каррена. Ієн і Тоні дуже добре ладнали кілька років. Ієн купував побиті й понівечені будинки, такі, щоб великі й старі. Тоні патрав такий будинок, розділяв на кімнати, монтував рампи й поруччя – а тоді переходив до наступного. Бізнес із будинками для

догляду за літніми процвітав, Ієн побудував на ньому статок. Кілька будинків він лишив собі, кілька продав, кілька докупив.

Ієн бере смузі з холодильничка в «рейндж-ровері», який встановив один механік із Фавершема, коли власник пригнав до нього машину, щоб позолотити бардачок. То було його звичайне смузі: піалка малини, жменя шпинату, ісландський йогурт (або фінський, коли ісландського нема), спіруліна, проросла пшениця, порошок барбадоської черешні, хлорела, ламінарія, екстракт асаї, цинк, есенція буряка, насіння чіа, шкірка манго й імбир. Це власний рецепт, який він називає «Не ускладнюй».

Ієн звиряється з годинником. До Куперс-Чейза їхати ще хвилин десять. Перебути зустріч, тоді видати новину Тоні. Він зранку гуглив «жилети проти ножових нападів», але варіантів із доставкою в той самий день не було. А «Амазон», мабуть, тепер думає, що він бандит.

Але він упевнений, що все буде добре. Прекрасно, що Богдан готовий перейняти цю роль. Плавний перехід. Звісно, так ще й дешевше – у цьому суть.

Ієн дуже рано зрозумів, що йому треба переводити бізнес у вищу лігу, якщо він хоче заробити справжні гроші. А найгірше було, коли клієнти помирали. Купа писанини, кімнати стояли порожні й нічого не заробляли, поки тривав пошук нових клієнтів, а найгірше – доводилося мати справу з родичами. А тепер що багатший клієнт, то довше він живе. А ще – що вони багатші, то рідше їх навідують родичі, бо ті зазвичай живуть у Лондоні, або Нью-Йорку, або Сантьяго. Тож Ієн і перейшов у вищу лігу, перетворивши компанію «Будинки для догляду «Осінній вечір» на «Незалежне життя як удома, бо вдома», зосередившись на меншій кількості важливіших пріоритетів. Тоні Каррен і оком не змигнув. Чого Тоні не знав, він міг швидко опанувати – душові зони, електронні ключі чи спільна барбекю-зона його ніяк не лякали. Аж шкода з ним прощатися, але нехай уже буде як буде.

Ієн проминає дерев'яну автобусну зупинку праворуч і повертає до Куперс-Чейза. Як часто буває, він услід за фургоном доставки

переїжджає через решітку проти забридлої худоби й застрягає позаду нього на всю довжину під'їзної дороги. Озираючи краєвид, хитає головою. Як же багато тих альпак. Живи й учись.

Ієн ставить машину й перевіряє, чи правильно й помітно прикріплений його дозвіл на паркування (на лівому боці лобового скла, номер дозволу й термін дії нічим не закрито). За минулі роки Ієн зачіпався з повноважними органами усіх видів, але посправжньому розтрусило його тільки від бюро розслідування російської митної служби й від Комітету паркінгу Куперс-Чейза. Але воно того варте. Скільки б грошей він не заробив раніше, Куперс-Чейз був на геть іншому рівні. Ієн і Тоні обидва це розуміли. Грошовий водоспад. Що, звісно, і було джерелом сьогоднішньої проблеми.

Куперс-Чейз. Дванадцять акрів прекрасної сільської місцини з дозволом побудувати до 400 квартир для пенсіонерів. І на тих акрах не було нічого, крім порожнього монастиря й чиїхось овець на пагорбі. Один старий друг був придбав цю землю у святих отців кілька років тому, а тоді йому раптом стала потрібна швидка готівка, щоб відбитися від розгляду порушеної через непорозуміння справи про екстрадицію. Ієн усе порахував і зрозумів, що на цей стрибок варто наважитися. Але Тоні теж усе порахував і вирішив стрибнути й собі, через що тепер володіє двадцятьма п'ятьма відсотками всього, що збудував у Куперс-Чейзі. Ієну здалося, що він мусить погодитися на такі умови, бо Тоні завжди був з ним чесним, а ще тому, що Тоні ясно дав зрозуміти: якби Ієн відмовився, Тоні зламав би йому обидві руки. Ієн уже бачив, як той ламав людям руки, тож тепер вони стали партнерами.

Але ненадовго. Не може ж бути, щоб Тоні не знав, що так довго тривати не може? Люксовий будинок може побудувати будь-хто – роздягаєшся до пояса, вмикаєш спокійне радіо, копаєш яму під фундамент або кричиш на муляра. Легка робота. Але не кожен має настільки масштабне бачення, щоб ефективно наглядати за тим, хто будує люксове житло. І хіба є кращий час для Тоні дізнатися про

свою справжню цінність, аніж тепер, коли от-от почнеться нове будівництво?

Ієн Вентем почуввається сміливо. Убий або будеш убитий.

Ієн виходить із машини, блимає від раптового виблиску сонця й саме в цю мить вловлює посмак есенції буряка. Вона була однією з основних перешкод для того, щоб запустити «Не ускладнюй» у комерційне виробництво. Ієн міг би викинути її з рецепта, але вона необхідна для здоров'я підшлункової.

Окуляри на очі. Ну, до справи. Сьогодні Ієн помирати не планує.

6

Рон Річі, як це часто буває, і слухати нічого не хоче. Він тицяє тренованим пальцем у свій екземпляр угоди про оренду. Рон знає, що це справляє сильне враження – як завжди, – але відчуває, як його палець тремтить, а з ним тремтить і угода. Він вимахує нею в повітрі, щоб приховати те тремтіння. Та його голос анітрохи не втратив сили.

– А ось цитата. Це ваші ж слова, містере Вентем, не мої. «“Куперс-Чейз Холдинг” залишає за собою право розвивати забудову після *консультації* із жителями».

Ронів чималий кістяк натякає на фізичну силу, яку він колись мав. Каркас і досі весь на місці, наче в тупоносої вантажівки, що іржавіє в полі. Широке й відкрите обличчя готове за якусь секунду виразити гнів, недовіру або чого ще потребуватимуть обставини. Будь-що, що може допомогти.

– Оце воно і є, – каже Ієн Вентем, ніби говорячи з дитиною. – Ми зібралися для цієї консультації. Ви – жителі. Наступні двадцять хвилин можете обговорювати скільки заманеться.

Вентем сидить за розкладним столиком у передній частині загальної зали. Він горіхово-засмаглий, розслаблений, окуляри від сонця підняті на модельну зачіску з каталогів вісімдесятих. На ньому дорога сорочка-поло, а годинник на руці такий великий, що міг бути й настінним. З виду здається, що він чудово пахне, але нікому не хочеться підходити настільки близько, щоб дістати змогу переконатися.

Обабіч Вентема сидять жінка, молодша від нього років на п'ятнадцять, і татуйований чоловік у безрукавці, який прокручував стрічку на телефоні. Та жінка – архітектор забудови, а татуйований чоловік – Тоні Каррен. Рон кілька разів зустрічався з Карреном, а також чув про нього. Ібрагім записує кожне слово, а Рон далі тицяє пальцем у бік Вентема.

– Я не куплюся на цю тухлятину, Вентеме. Це не консультація, а засідка.

Джойс вирішує докинути слівце.

– Скажи йому, Роне.

Рон саме це й збирається робити.

– Дякую, Джойс. Ти називаєш свій план «Лісопарком», але при цьому пиляєш дерева. Це щедро, синку. У тебе гарненькі комп'ютерні зображення, все вилизано, сонце світить, хмарки купчаться, качечки в ставках плавають. У комп'ютері можна показати що хочеш, синку, а ми хочемо побачити детальну масштабну модель. З масштабними деревами й маленькими чоловічками.

Він зриває хвилю оплесків. Багато з них хотіли побачити масштабну модель, але, якщо вірити Ієнові Вентему, тепер уже справ так не вели. Рон продовжує.

– І ти взяв і навмисне обрав архітектором жінку, щоб я зараз не міг кричати.

– Але ж ти кричиш, Роне, – каже Елізабет, що сидить за два місця від нього і читає газету.

– Не кажи мені, кричу я чи ні, Елізабет! – кричить Рон. – Цей тип точно знатиме, коли я почну кричати. Гляньте на нього, вдягнувся наче Тоні Блер. Може, ти ще й Ірак тепер почнеш бомбити, коли вже так схожий, Вентеме?

Добре сказав, думає Рон, а Ібрагім ретельно записує все в протокол.

У часи, коли про нього писали газети, його називали «Червоний Рон», хоча тоді багато хто міг похизуватися такою приставкою. Фотографію Рона в газетах рідко не супроводжував напис «учорашні переговори між сторонами провалилися». Ветеран пікетів і поліційних камер, який пройшов штрейкбрехерів, чорні списки й сутички, пройшов страйки: італійські, повільні, погоджені й непогоджені, – Рон був скрізь. Грів долоні над жаровнею зі старою компанією з «Брітіш Лейленд». На власні очі бачив поразку страйку докерів. Пікетував у Вовпінгу і став очевидцем перемоги Руперта

Мердока й падіння друкарів. Рон вивів кентських шахтарів на трасу А1 й був арештований в Орґриві, коли придушили останній опір вугільної промисловості. По правді, людина менш невтомна, ніж Рон, могла б подумати, що притягує лиху вдачу. Але така доля слабшого, а Рон просто обожнював виступати на боці слабших. Якщо він коли-небудь бачив, що опинився з іншого боку паркану, то розвертав, викручував і трусив ситуацію так, щоб здавалося, що насправді все навпаки. Але Рон завжди сам чинив так, як проповідував чинити іншим. Він завжди тихо підставляв плече тому, кому треба було спертися, хто потребував додаткових кілька фунтів на Різдво, костюм або адвоката для судового засідання. Хто потребував захисника, того надійно захищали Ронові татуйовані руки.

Його татуювання тепер вицвіли, руки тремтіли, але вогонь усередині не згас.

– Ти ж знаєш, куди можеш засунути собі цю угоду, Вентеме?

– Благаю мене просвітити, – каже Ієн Вентем.

Рон уже починає видавати про Девіда Кемерона і референдум щодо членства в ЄС, але збивається. Ібрагім кладе долоню йому на лікоть. Рон киває як людина, яка своє зробила, і сідає, лунко стрельнувши колінними суглобами.

Він щасливий. І тут помічає, що його тремор на якусь мить ущух. Знову в ділі. Неповторне відчуття.

7

Коли отець Метью Макі прослизає до задньої частини зали, дебелий чоловік у футболці «Вест Гема» викрикує щось про Тоні Блера. Людей прийшло багато, як він і сподівався. Це корисно, бо заперечень проти будівництва «Лісопарку» доволі. У потязі з Бексгілла закусок не розносили, тож він радий побачити тут печиво.

Він загібає жменю, коли ніхто не дивиться, сідає на блакитний пластиковий стілець у задньому ряді й моститься зручніше. Чоловік в обтислій спортивній футболці трохи видихається, і коли він сідає, вгору підносяться інші руки. Отець Макі сподівається, що приїхав даремно, але набагато краще пересвідчитися, щоб потім не жалкувати. Отець розуміє, що нервує. Він поправляє на собі колоратку, проводить долонею по густому сніжисто-білому волоссі й сягає до кишені по паличку масляного печива. Якщо ніхто не питає про кладовище, то, можливо, це треба зробити йому. Просто будь хоробрим. Пам'ятай, що мусиш зробити.

Як дивно бути в цій кімнаті! Він здригається. Мабуть, від холодку.

8

Консультація добігла кінця, Рон і Джойс сидять коло поля для боулзу, у сонячному промінні виблискує холодне пиво. Рона наразі відволікає Денніс Едмондс – однорукий ювелір-пенсіонер із Раскін-Корт.

Денніс, із яким Рон раніше не балакав жодного разу, хоче висловити захват від дуже влучних аргументів, які той навів під час зустрічі.

– Глибоко копнув, Роне, глибоко копнув. Є над чим подумати.

Рон дякує Деннісу за добре слово й чекає наступного кроку, який знає наперед. І Денніс його робить.

– А це, певно, твій син? – каже Денніс, розвертаючись до Джейсона Річі, який теж нянчить пляшку пива. – Чемпіон!

Завжди ввічливий Джейсон усміхається й киває. Денніс простягає руку.

– Я Денніс, приятель твого тата.

Джейсон тисне чоловікову руку.

– Джейсон. Радий знайомству, Деннісе.

Денніс якусь мить глипає, чекаючи, чи не заведе Джейсон розмову, а тоді енергійно киває.

– Ну, радий зустрітися з тобою, я твій великий прихильник, дивився всі бої. Сподіваюся, ми скоро знову тебе побачимо?

Джейсон ще раз ввічливо киває, і Денніс дигає геть, забувши навіть удавано попрощатися з Роном. Батько й син давно звикли до таких втручань, тож продовжують розмову з Джойс.

– Так, називається «Відомі родини», – каже Джейсон. – Вони дослідили історію сім'ї й хочуть повозити мене різними місцями, трохи розказати про, власне, історію сім'ї. Прабабця-повія і все таке.

– Не бачив такого, – каже Рон. – Де показують, на *BBC*?

– На *ITV*. Воно справді дуже цікаве, Роне, – пояснює Джойс. – Я один випуск недавно бачила. Не пам'ятаєш, Джейсоне, про того

актора? Він лікар у «Голбі-Сіті», але я ще бачила його в «Пуаро».

– Не дивився, Джойс, – каже Джейсон.

– Було дуже цікаво. Виходить, що його дідусь убив свого коханця-гея. Обличчя мав як з малюночка. Ой, Джейсоне, ти мусиш погодитися. – Джойс плескає долонями. – А що як у Рона був дідусь-гей, уяви собі! Мені б сподобалося.

Джейсон киває.

– Вони й з тобою захочуть побалакати, татку. На камеру. Спитали, чи ти погодишся, а я сказав, що нехай тоді не просять допомогти тебе втихомирити.

Рон сміється.

– Але ти справді підеш і в «Зірки на льоду»?

– Подумав, що може бути весело.

– О, я згодна, – каже Джойс, допиваючи пиво й тягнучись по наступне.

– Ти зараз дуже зайнятий, синку, – зауважує Рон. – Джойс каже, що бачила тебе в «Майстер-шефі».

Джейсон знизує плечима.

– Аякже, тату. Мені краще повернутися до боксу.

– Повірити не можу, що ти раніше жодного разу не готував макарони, Джейсоне, – хитає головою Джойс.

Рон допиває залишки пива, а тоді махає пляшкою ліворуч.

– Он там, коло *ВМВ*, Джею – тільки не дивися зразу, – ото Вентем, я про нього розповідав. Я йому розказав, що й до чого, правда, Джойс?

– Він аж не розумів, пішки він чи верхи, Роне, – погоджується Джойс.

Джейсон відхиляється назад і витягується, ненароком зиркаючи при цьому ліворуч. Джойс приставляє стільця ближче, щоб краще бачити.

– Так, обережно й невимушено, Джойс, – каже Рон. – А то з ним Каррен, будівельник. Ти не зустрів його в місті, Джею?

– Раз чи двічі, – каже Джейсон.

Рон знову дивиться в той бік. Розмова між двома чоловіками здається напруженою. Говорять швидко й тихо, рухи руками то агресивні, то захисні, але стримані.

– Вони там трохи чубляться, еге ж? – питає він.

Джейсон сьорбає пиво й знову дивиться в бік паркінгу, оцінюючи чоловіків.

– Вони як пара на побаченні, яка прикидається, що не свариться, – каже Джойс. – В «Піцца Експресс».

– Просто в яблучко, Джойс, – погоджується Джейсон, знову розвертаючись до тата й допиваючи пиво.

– Зіграємо в снукер сьогодні, синку? – каже Рон. – Чи ти вже йдеш?

– Я б з радістю, тату, але треба побігати в маленькій справі.

– Я чимось можу допомогти?

Джейсон хитає головою.

– Справа нудна, бігати небагато. – Він встає і витягується. – Тобі ж сьогодні ніякі журналісти не дзвонили?

– А мусили? – питає Рон. – Щось діється?

– Та ні, ти ж їх знаєш. Але кажеш, що не дзвонили, не писали – геть нічого?

– Мені прийшов каталог ванн із дверцятами, – тягне Рон. – Не хочеш розказати, чому питаєш?

– Ти ж знаєш, що я думаю, тату, – вони завжди щось вишукують.

– Як захопливо! – каже Джойс.

– Бувайте обоє, – прощається Джейсон. – Не напийтеся й не рознесіть цей заклад.

Джейсон іде. Джойс розвертає обличчя до сонця й заплющує очі.

– Хіба не гарно, Роне? Ніколи не думала, що мені сподобається пиво. А уяви, якби я померла в сімдесят? Так і не дізналась би.

– Вип'ємо за це, Джойс, – каже Рон і добиває своє. – Як думаєш, що з моїм Джейсоном?

– Думаю, що жінка, – каже Джойс. – Ти ж знаєш, які ми.

Рон киває.

– Так, мабуть.

Він дивиться, як син їде в далечінь. Він стривожений. Але з Джейсоном ще не було такого дня, на ринзі чи поза ним, коли Рон не був стривожений.

Консультація минула добре. Ієн Вентем уже не тривожився про «Лісопарк» – тепер усе вирішено. А той галасливий тип на зустрічі? Ієн бачив таких і раніше. Нехай собі пахкає парою. А ще Ієн бачив священника в задніх рядах. А цей чого припхався? Через кладовище, здогадувався Ієн, але там усе було чисто, він мав усі дозволи. Нехай тільки спробують його зупинити.

А як минуло звільнення Тоні Каррена? Ну, Тоні був не дуже радий, але й не вбив його. Ієн повів у рахунку.

Тож Вентем уже планує далі. Щойно запустять «Лісопарк», почнеться інший, завершальний етап забудови – «Вершина пагорба». Ієн проїхав п'ять хвилин важкої дороги від Куперс-Чейза й тепер сидів у сільській кухні Карен Плейфер. Її батько, Гордон, володіє фермерськими землями на вершині пагорба, що прилягають до Куперс-Чейза, і нібито не має настрою продавати. Але нехай, у Ієна свої методи.

– Боюся, що нічого не змінилося, Ієне, – каже Карен Плейфер. – Тато не хоче продавати, а я не можу його змусити.

– Розумію, – запевняє Ієн. – Більше грошей.

– Ні, гадаю... – каже Карен, – і думаю, що ти це вже й так знаєш – ти просто йому не подобаєшся.

Гордон Плейфер лиш раз глянув на Ієна Вентема і зник на другому поверсі. Ієн чув, як він тупає туди й сюди, підкреслюючи те, що він там хотів підкреслити. Яка різниця? Іноді буває, що Ієн людям не подобається. Він ніколи не міг достеменно розібратися чому, але за багато років навчився із цим жити. Безперечно, проблема була в них самих. Гордон Плейфер просто доєднався до численного гурту людей, які його не розуміли.

– Але просто залиш це мені, – каже Карен. – Я знайду спосіб. Я допоможу всім.

Карен Плейфер його розуміє. Він описав їй, на скільки вона може розраховувати, якщо переконає тата продати. У її сестри й зятя власна справа, вони вирощують органічні родзинки в Брайтоні – Ієн спробував цей підхід з ними й провалився. З Карен Плейфер шанси набагато кращі. Вона живе сама в котеджі на тій землі й працює в ІТ, що видно з одного погляду на неї, і користується макіяжем у той легенький, непримітний спосіб, у якому Ієн щиро не бачить жодного сенсу.

Ієн роздумує, коли саме Карен махнула рукою на життя й почала носити спортивні штани й довгі розтягнуті светри. І коли вже вона працює в ІТ, то можна подумати, що мала б наче знати, як загулити «ботокс». Їй десь під п'ятдесят, думає Ієн, як і йому. Але в жінок все інакше.

Ієн користується не одним додатком для знайомств і встановлює жорстку верхню межу на віці двадцять п'ять років. Додатки для знайомств він вважає корисними, тому що нині важко знайти жінок потрібного типу. Вони мусять розуміти, що його час обмежений, робота вимоглива, а відданість – це надто важко, як на нього. З його досвіду, жінки, старші за двадцять п'ять, нібито цього не розуміють. Йому цікаво, що з ними стається. Він намагається уявити, як хтось міг би обрати Карен Плейфер, але не може нічого придумати. Розмови? Їх надовго не вистачить, правда? Звісно, скоро вона забагатіє, коли Ієн купить землю. Це їй допоможе.

«Вершина пагорба» сильно змінить і життя Ієна. Він нарешті подвоїть розмір Куперс-Чейза, тож Ієнові прибутки теж подвояться. Прибутки, якими йому вже не доведеться ділитися з Тоні Карреном. Якщо для цього треба кілька тижнів пофліртувати з п'ятдесятирічною, то нехай.

Ієн має випробувані й напрацьовані ходи для побачень. Він вражав молодих жінок фотографіями свого басейну й тим, як він давав інтерв'ю в «Кент тунайт». Він вже показував Карен знімок басейну, тому що ніколи не можна знати напевне, але вона просто ввічливо всміхнулася й кивнула. Не дивно, що самотня.

Але з нею можна було вести справу. Карен бачить зиск і розуміє перешкоди, тож вони закінчують розмову, узгодивши план дій і потиснувши руки. Торкнувшись руки Карен, Ієн думає, що це ж неважко – коли-не-коли змащувати їх кремом, правда? П'ятдесят! Він би нікому такого не побажав.

В Ієна коротко проскакує думка про те, що єдина старша за тридцять п'ять жінка, з якою він проводить бодай скількись часу, – це його дружина.

Ой леле, треба йти. Стільки справ.

10

Тоні Каррен ухвалив рішення. Він зупиняє *BMW X7* на своїй під'їзній доріжці з підігрівом. Під платаном у задньому дворіку закопаний пістолет. Чи під буком? Або там, або там, але про це він може подумати за гарненькою чашкою чаю. А ще можна спробувати пригадати, де його лопата, коли вже про це зайшлося.

Тоні Каррен уб'є Ієна Вентема, це вже вирішено. Та й Ієн має це розуміти. Навіть найспокійніша і найраціональніша людина скипить, коли їй викинуть стільки коників.

Тоні насвистує мелодію з реклами й заходить у дім.

Він переїхав сюди десь півтора року тому, на перші справжні прибутки від Куперс-Чейза. То був саме такий будинок, про який він завжди мріяв. Будинок, що стояв на сумлінній праці, на вдалому виборі, на вірі у власний талант і на зрізаних, де треба, кутах. Уособлення його досягнень у цеглі, склі й мореному горісі.

Тоні заходить і береться вимикати сигналізацію. Минулого тижня Вентем прислав частину своєї команди її встановити. Поляки, усі до одного, але хто тепер не поляк? Тоні вбиває правильні чотири цифри коду з третьої спроби. Новий рекорд.

Тоні Каррен завжди дуже серйозно ставився до безпеки. Його будівельна компанія багато років була просто ширмою для торгівлі наркотиками, способом пояснити прибутки. Способом відмити брудні гроші. Але поволі вона розрослася, почала забирати дедалі більше часу й приносити дедалі більше грошей. Якби хтось сказав молодому Тоні, що він врешті житиме в цьому будинку, він геть би не здивувався. Але якби додали, що він купить це житло на легально зароблені гроші, він би беркицьнув просто на місці.

Його дружина, Деббі, ще не повернулася, але наразі це йому підходить. Так є час зосередитися й ретельно все продумати.

Тоні прокручує спогади назад, до сварки з Ієном Вентемом, і його гнів знову наростає.

Ієн викидає його з «Лісопарку»? Отак просто? У розмові дорогою до машини? Надворі, просто якщо раптом Тоні закортить махнути кулаком. Він би радо вклепав Ієну прямо там, але то був старий Тоні. Тож вони просто трохи посперечалися, тихенько й пристойно. Навряд хтось помітив, що добре для Тоні. Коли Вентема знайдуть мертвим, ніхто не скаже, що бачив, як Ієн Вентем і Тоні Каррен махали руками. Так чистіше.

Тоні сідає на барний стілець, підтягує його до острівця на просторій кухні й витягає шухляду. Він мусить викласти план на папері.

Тоні не вірить в удачу, а вірить у сумлінну роботу. Якщо провалюєш підготовку, то готуйся до провалу – так одного разу сказав Тоні його старий учитель літератури, і Тоні цього ніколи не забув. Наступного року він спалив тому самому вчителеві машину, бо вони посперечалися через футбол, але Тоні все одно визнавав, що дядько балакав слушно. Якщо провалюєш підготовку, то готуйся до провалу.

Виявляється, що в шухляді паперу нема, тож Тоні вирішує натомість розробити план у голові.

Сьогодні нічого вчиняти не потрібно. Нехай світ трохи покрутиться собі, нехай пташки поспівають у садочку, нехай Вентем подумає, що перемиг. А тоді – удар. Чому люди взагалі займають Тоні Каррена? Кому це хоч колись принесло користь?

Тоні чує шум на секунду пізніше, ніж може щось вдіяти. Він розвертається і бачить, як на нього летить гайковий ключ. Та й великий же, справжня стара школа. Ухилитися від удару нема як, і в коротку секунду усвідомлення Тоні Каррен усе розуміє. Неможливо скрізь вигравати, Тоні. Справедливо, думає він, справедливо.

Удар потрапляє Тоні в ліву скроню, і він валиться на мармурову підлогу. Пташки в садочку замовкають на коротесеньку мить, а тоді продовжують свою безжурну пісеньку. Високо в гілках платана. Чи бука?

Убивця кладе на робочу поверхню столу фотографію, а свіжа кров Тоні Каррена розтікається навколо горіхового острова посеред кухні, як вода в рові навколо замку.

11

У Куперс-Чейзі завжди прокидаються рано. Коли лисиці закінчують нічні обходи, а пташки перегукуються першим потьохкуванням, тоді ж свистять і перші чайники, а в завішаних вікнах проглядає неясне світло ламп. Перші суглоби хрускотом вітають новий день.

Тут ніхто не давиться грінкою, біжучи на ранкову електричку до роботи, ніхто не пакує дітям обід, доки ті ще сплять, – але однаково є що робити. Багато років тому всі тутешні прокидались би рано, тому що справ було багато, а годин у добі мало. Тепер тут прокидаються рано, бо справ багато, а днів залишилося скільки їх там є.

Ібрагім завжди встає до шостої. Басейн не відкривають раніше за сьому з міркувань здоров'я та безпеки. Він без успіху обстоював думку про те, що ризик втопитися без нагляду видається крихтою на тлі ризику померти від серцево-судинної, респіраторної або кровоносної недуги через брак регулярних вправ. Навіть вивів алгоритм, який доводив, що цілодобово відкритий басейн зменшить загрозу життю жителів на тридцять один і сім десятих відсотка порівняно з таким, що закривається на ніч. Комітет дозвілля й рекреаційних вигод лишався незворушним. Ібрагім розумів, що в них руки зв'язані різноманітним законодавством, і не ображався. Алгоритм було дбайливо збережено до того часу, коли зможе знову знадобитися. Завжди є що робити.

– У мене для тебе є робота, Ібрагіме, – каже Елізабет, відпиваючи м'ятного чаю. – Тобто, робота для тебе і Рона, але я призначаю головним тебе.

– Дуже мудро, – погоджується Ібрагім, киваючи, – як на мою скромну думку.

Елізабет зателефонувала йому напередодні ввечері й переказала новину про Тоні Каррена. Вона почула її від Рона, який почув її від

Джейсона, який почув її від джерела, яке ще слід задокументувати. Мертвий на власній кухні, травма голови від удару твердим предметом, знайшла дружина.

Ібрагімові зазвичай подобається в таку пору доби переглядати записи про старих, а іноді й нових пацієнтів. У нього досі є кілька клієнтів, і коли вони мають таку потребу, то приїздять до Куперс-Чейза й усідаються в обтерте крісло під картиною з вітрильником – обидва предмети супроводжують Ібрагіма вже майже сорок років. Учора Ібрагім читав записки про свого старого клієнта, менеджера «Мідленд Банк» із Годалмінга, який прихищав бродячих собак, а тоді якось на Різдво убив себе. Але цього ранку почитати не вийшло, думає Ібрагім. Разом зі сходом сонця прибула Елізабет. Порухення графіка кидає виклик його денному ритмові.

– Мені лише треба, щоб ви збрехали старшому офіцеру поліції, – каже Елізабет. – Вам можна таке довірити?

– Коли це ти не могла мені таке довірити, Елізабет? – питає Ібрагім. – Коли я тебе підводив?

– Таки ніколи, Ібрагіме, – погоджується Елізабет. – Тому мені й подобається мати тебе поруч. А ще ти дуже добре заварюєш чай.

Ібрагім знає, що він у надійних руках. Багато років він рятував життя і душі й був хорошим фахівцем, і саме тому навіть зараз дехто ладний проїхати багато кілометрів повз старий телефонний автомат і фермерську лавку, звернути праворуч одразу за мостом, а тоді ліворуч коло дерев'яної автобусної зупинки, щоб тільки поговорити з вісімдесятирічним психотерапевтом, який давно вийшов на пенсію.

Іноді він зазнає невдачі – а хто в цьому світі її не зазнав? – і саме по такі матеріали зазвичай тягнеться рано-вранці Ібрагім. По менеджера з банку, який сидів в обтертому кріслі, плакав і не міг бути врятований.

Але цього ранку пріоритет інший, він це розуміє. Цього ранку «Клуб убивств по четвергах» має живу й гарячу справу. Не якісь пожовклі залапані сторінки з іншої епохи. Справжня справа, справжній труп і справжній убивця, який поки що на волі.

Цього ранку Ібрагім потрібен. Заради цього він живе.

12

Констебль Донна де Фрейтас несе тацю із чаєм до оперативної кімнати. Убили місцевого будівельника Тоні-як-його-там, і з тієї команди, що зібралася, видно, що це неабияка справа. Донні цікаво чому. Якщо вона не квапитиметься із чаєм, то може й дізнатися.

До команди звертається старший детектив Кріс Гадсон. Він завжди здається доволі приємним. Якимось він відчинив для неї подвійні двері й не мав такого вигляду, ніби очікує за це медалі.

– На території чимало камер. Дістаньте записи. Тоні Каррен поїхав із Куперс-Чейза о 14:00, а помер о 15:32, якщо вірити його «фітбіту». Доволі вузьке вікно для пошуків.

Донна поставила тацю із чаєм на стіл, а сама схилилася зав'язати шнурок на взутті. Вона чує, що згадують Куперс-Чейз, – це цікаво.

– Також камери стоять на трасі А214, десь за 400 метрів на південь від дому Каррена і за 800 метрів на північ, тож дістаньмо й ці записи теж. Часові межі ті самі. – Кріс на мить зупиняється й дивиться на скоцюрблену Донну де Фрейтас.

– Усе гаразд, констеблю? – питає він.

Донна вирівнюється.

– Так, сер, просто шнурки зав'язувала. Не хочеться перечепитися з повною тацею чаю.

– Дуже мудро, – погоджується Кріс. – Дякую за чай. Ми тебе не затримуватимемо.

– Дякую, сер, – каже Донна й іде до дверей.

Вона усвідомлює, що Кріс – він же детектив – певно, помітив, що на її взутті шнурків немає. Але він же не сваритиме молодого констебля за дрібку здорової цікавості?

Відчинивши двері, вона чує, як Кріс Гадсон продовжує.

– А до того найбільшою зачіпкою є фотографія, яку вбивця лишив поруч із тілом. Погляньмо.

Донна не втримується, розвертається – і бачить виведену на проєктор стару фотографію, на якій троє чоловіків сміються й випивають у пабі. Їхній стіл усипано банкнотами. Вона має лиш одну мить, але негайно впізнає одного з них.

Усе було б геть інакше, якби Донна належала до групи розслідування убивств, – геть інакше. Жодних тоді візитів до початкових шкіл, щоб написати на велосипедах серійні номери невидимими чорнилами. Жодних ввічливих нагадувань місцевим власникам лавок про те, що переповнені сміттєві баки – це насправді кримінальне правопору...

– Констеблю? – каже Кріс, обриваючи ланцюжок думок Донни. Вона відводить погляд від фото й дивиться на Кріса. Він твердо, але люб'язно показує, що їй можна вийти. Донна усміхається до Кріса й киває.

– Замріялася. Даруйте, сер.

Вона відчиняє двері й виходить, повертається до своєї нудьги. Напружується, щоб розчути найостанніші слова до того, як двері нарешті зачиняться за нею.

– Отож троє чоловіків, кожного з яких ми, звісно, дуже добре знаємо. Розберімо їх по одному.

Двері клацають. Донна зітхає.

13. Джойс

Сподіваюся, ви пробачите ранковий запис у щоденнику, але Тоні Каррен мертвий.

Тоні Каррен – це будівельник, який усе тут зібрав докупі. Можливо, це він виклав цеглу в моєму каміні? Хтозна. Хоча мабуть, що ні. Він, певно, доручав таке комусь замість себе, правильно? І щоб поштукатурити, і що там вони ще роблять. Думаю, він більше наглядав за роботою. Але б'юсь об заклад, що десь тут є відбитки його пальців. Що дуже захопливо.

Учора ввечері цю новину мені телефоном розказала Елізабет. Я б ніколи не описала Елізабет словом «задихана», але якщо чесно, десь так її голос і звучав.

Тоні Каррену проломили голову – нечаста okazія – рукою (або й руками) невідомого. Я сказала їй, що бачила разом із Роном і Джейсоном сварку між Карреном і Вентемом.

Елізабет відповіла, що вже знає про неї, тож вона, певно, вже поговорила з Роном раніше, але ввічливо вислухала те, що я мала про це сказати. Я спитала, чи вона записує, а вона відповіла, що запам'ятає.

Хай там як, Елізабет має план. Вона сказала, що цього ранку побачиться з Ібрагімом.

Я спитала, чи можу в який-небудь спосіб придатися, і вона відповіла, що так. Тож я попросила той спосіб описати, але вона загадала мені стримати коней, бо скоро про все дізнаюся.

Тож я тепер, мабуть, сиджу й чекаю на вказівки? Пізніше я їду на мікроавтобусі до Фейргейвена, але про всяк випадок триматиму мобільний увімкненим.

Я стала людиною, яка тримає мобільний увімкненим.

14

– Тож хто вбив Тоні Каррена і як нам його впіймати? – питає Елізабет. – Я знаю, що краще сказати «впіймати його або її». Але це, певно, таки «він». Яка ж це жінка комусь провалюватиме голову? Хіба що росіянка, але ото й усе.

Видавши Ібрагіму інструкції на день, Елізабет пішла просто сюди, щоб поговорити. Вона сидить у своєму звичному кріслі.

– Він абсолютно точно належить до того типу людей, у кого є вороги. Безрукавка, великий будинок, татувань більше, ніж у Рона, і так далі. Поліція зараз має складати список підозрюваних, і нам доведеться його роздобути. А поки списку немає, чому б нам не розглянути таку можливість: чи не вбив Тоні Каррена Ієн Вентем? Ти пам'ятаєш Ієна Вентема? З тим його одеклоном? Вентем і Тоні Каррен трохи посварилися. Звісно, Рон це помітив – коли він щось пропускав? А Джойс додала щось про «Піцца Експресс», але я її зрозуміла.

Тепер Елізабет намагається частіше згадувати Джойс, бо навіщо це приховувати?

– Може, спробуємо висунути обґрунтоване припущення? Скажімо, Вентем незадоволений Карреном або Каррен – Вентемом? Тут різниці немає. Їм є що обговорити, утім зустрічаються вони на людях – це дивно.

Елізабет дивиться, котра вже година. Попри все, робить це непомітно.

– Тож скажімо, що одразу після зустрічі-консультації Вентем має видати погану новину. Він так боїться реакції Каррена, що зустрічається з ним перед очима в усіх. Сподівається втихомирити його. Але, на думку Рона, спроба була «невдала». Це я трошки перефразувала Ронові слова.

Коло ліжка лежить маленька губка на паличці. Елізабет опускає її в карафку з водою і змочує губи Пенні. Тишу заповнює металеве

цвірінькання монітора серцевого ритму.

– Отож, Пенні, як за такого сценарію міг відреагувати Вентем? Стоячи перед роздратованим Карреном? Перемкнувся б на запасний план? Пішов би за Карреном до його дому? «Впусти мене, поговорімо трохи, можливо, я поспішив»? А тоді «шарах!» – отак просто, як гадаєш? Він убиває Каррена, поки той не вбив його?

Елізабет шукає очима свою сумочку. Кладе руки на бильця крісла, готова йти.

– Але чому? Я знаю, ти зразу поставила б таке запитання. Я спробую поглянути на фінансовий аспект їхніх відносин. Простежу за грошима. Один чоловік із Женевининен мені послугу, тож ми ще до вечора зможемо отримати документи щодо Вентемових фінансів. Хай там як, а це ж весело, правда? Це пригода. І мені здається, що ми зможемо втнути кілька штук, на які не спроможеться поліція. Упевнена, вони будуть вдячні за дрібку нашої допомоги – ось таке моє завдання на цей ранок.

Елізабет встає з крісла й підходить до краю ліжка.

– Розслідування справжнього вбивства, Пенні. Обіцяю, що ти зі мною нічого не пропустиш.

Вона цілує свою найліпшу подругу в лоба. Розвертається до крісла з іншого боку ліжка й легенько всміхається.

– Ти як, Джоне?

Чоловік Пенні опускає книжку й дивиться на неї.

– Ох, та ти й сама розумієш.

– Таки розумію. Ти завжди знаєш, де мене знайти, Джоне.

Медсестри кажуть, що Пенні Грей нічого не чує, але хтозна? Джон ніколи не говорить до Пенні, поки Елізабет у кімнаті. Він щоранку приходить до «Верб» о сьомій і йде о дев'ятій – повертається до квартири, у якій вони з Пенні жили разом. Повертається до сувенірів із відпусток, старих фотографій і спогадів, які вони з Пенні ділили п'ятдесят років. І щоразу, коли Елізабет стукає і заходить, вона помічає на долоні Пенні білі сліди від Джонової руки, які не

встигають зникнути. Його рука повертається на книжку, але здається, що він завжди на одній і тій самій сторінці.

Елізабет лишає закоханих наодинці.

15. Джойс

Я щосереді сідаю на наш мікроавтобус до Фейргейвена, щоб трохи пошопінгувати. У понеділок він ходить до Танбридж-Веллса, це за пів години дороги в інший бік, але мені подобається юний дух Фейргейвена. Подобається дивитися, у що вдягнені люди, подобається слухати чайок. Водія звать Карліто: загальна думка така, що він іспанець, але я вже кілька разів із ним розбалакалася, і виявилось, що він португалець. Утім він ставиться до таких помилок дуже терпляче.

За два кроки від набережної тут є веганська кав'ярня, яку я знайшла кілька місяців тому; уже не можу дочекатися хорошого м'ятного чаю та брауні з мигдалевого борошна. Я сама не веганка й не маю наміру нею ставати, але мені все одно здається, що такий рух треба заохочувати. Якось читала, що коли людство не припинить їсти м'ясо, до 2050 року почнеться масове голодування. Не подумайте поганого, але мені майже вісімдесят, тож це вже буде не моя проблема, але я дуже сподіваюся, що з нею розберуться. Моя донька Джоанна – вегетаріанка, і якось я приведу її в це місце. Ми заскочимо дорогою сюди просто так, наче для мене зайти до веганської кав'ярні – найприродніша річ на світі.

В автобусі звичайна публіка. Є постійні пасажери – Пітер і Керол, приємна пара з Раскіна, їздять мікроавтобусом, щоб навідати доньку, яка живе на набережній. Я знаю, що внуків вони не мають, але їхня донька нібито завжди вдома протягом дня. За цим точно ховається якась історія. Є сер Ніколас, який їздить просто щоб покататися, тому що йому самому кермувати вже заборонено. Є Наомі – її стегну лікарі ніяк не можуть дати раду, – і є жінка з Вордсворта, чиє ім'я я свого часу не розчула, а тепер соромлюся перепитувати. Але вона доволі привітна (Елейн?).

Я знаю, що Бернард сидітиме на своєму звичному місці позаду. Мені завжди хочеться підсісти до нього, він доволі веселий

компаньйон, коли в гуморі. Але також мені відомо, що він навідує Фейргейвен заради покійної дружини, тож даю йому спокій. Там вони зустрілися й там жили, перш ніж переїхали сюди. Бернард розказував, що відколи та померла, він ходить до готелю «Аделфі», де вона колись працювала, і випиває кілька келихів вина, дивлячись на море. Саме так я й дізналася про цей мікроавтобус, тож ось і світлий бік. Минулого року «Аделфі» переробили на «Тревелодж», тож тепер Бернард сидить на пірсі. Звучить розпачливіше, ніж є насправді, тому що пірс нещодавно освіжили урбаністи – проєкт навіть виграв кілька нагород.

Мабуть, одного дня я просто сяду коло нього в автобусі позаду. Чого я чекаю?

Мені не терпиться випити чаю з брауні, але також не терпиться посидіти в тиші й спокої. Увесь Куперс-Чейз і досі пліткує про бідолашного Тоні Каррена. Ми тут звиклі до смерті, але все одно. Не кожному ж голову провалюють, правда?

Так, гаразд. Як щось трапиться, я напишу.

16

Коли мікроавтобус уже збирається рушати, його дверцята відсуваються ще раз і всередину ступає Елізабет. Вона сідає поруч із Джойс.

– Доброго ранку, Джойс, – вітається вона з усмішкою.

– Яка первина, – відповідає Джойс. – Як чудово!

– Я взяла із собою книжку, якщо ти раптом не хочеш балакати дорогою, – каже Елізабет.

– Ой ні, краще балакаймо, – запевняє Джойс.

Карліто рушає з притаманною йому обережністю.

– Пречудово! – каже Елізабет. – Бо насправді книжки в мене нема.

Елізабет і Джойс заводять розмову. Вони обачно не зачіпають теми Тоні Каррена. У Куперс-Чейзі майже одразу дізнаєшся, що дехто й досі добре чує. Тож натомість Елізабет розповідає Джойс про те, як їздила до Фейргейвена минулого разу, що трапилося десь у 1960-х, – тоді справа стосувалася якогось уламка обладнання, який викинуло на берег. Елізабет не дає випитати із себе деталі, але каже Джойс, що зараз це все має бути розсекречено й доступно для публіки, тож Джойс може пошукати подробиці сама, якщо їй цікаво. Подорож дуже приємна. Сонце зійшло, небо блакитне, а в повітрі витає убивство.

Карліто, як завжди, зупиняє мікроавтобус коло канцелярської крамниці «Райман». Усі знають, що збір через три години на цьому самому місці. Карліто їздить цим маршрутом уже два роки, і за весь час на повернення не спізнилася жодна душа. Крім Малкольма Вікса, який помер, як виявилось, вибираючи в господарському магазині лампочки.

Джойс і Елізабет спершу випускають решту, даючи енергійному авангарду з рампою, палицями й ходунками розсіятися.

Бернард підіймає капелюха, проминаючи пані, виходить і човгає до набережної, запхавши під пахву номер «Дейлі експрес».

Вони виходять з автобуса. Елізабет дякує Карліто за обачне водіння бездоганною португальською, і Джойс уперше спадає на думку спитати Елізабет, які в неї плани у Фейргейвені.

– Те, що й ти, люба. То як, ходімо? – Елізабет рушає геть від набережної. Зачувши пригоду, Джойс вирішує йти слідом, але не втрачає надії, що на чай з брауні часу теж вистачить.

Вони трохи прогулялися й дісталися Вестерн-роуд та широких камінних сходинок поліційного відділку Фейргейвена. Перед Елізабет розкриваються автоматичні двері, і вона розвертається до Джойс.

– Ось як я все бачу, Джойс. Якщо ми хочемо розслідувати це вбивство...

– Ми будемо розслідувати вбивство? – питає Джойс.

– Аякже, Джойс, – каже Елізабет. – Хто ж до цього придатніший за нас? Але ми не маємо доступу ні до матеріалів слідства, ні до свідчень очевидців, ані до технічних матеріалів – і це треба змінити. Для цього ми й прийшли. Я знаю, що можу цього не казати, Джойс, але що б не трапилося – просто підтримай мене.

Джойс киває – звісно, звісно. І вони заходять.

Дві пані заходять всередину, і їх пропускають крізь металеві двері до зони звернень громадян. Джойс ніколи раніше не бувала в поліційному відділку, хоч і передивилася всі документальні фільми на *ITV*, тож вона розчарована, що тут наразі нікого силою не притискають до підлоги й не тягнуть до камери під акомпанемент запіканих непристойностей від непокірного підозрюваного. Натомість жінка бачить тільки молодого сержанта за столом, який вдає, що не розкладає пасьянс на службовому комп'ютері міністерства внутрішніх справ.

– Чим можу допомогти, шановні? – питає він.

Елізабет заходиться плачем. Джойс спромагається не видати своєї реакції.

– У мене сумку вкрали! Коло «Голланда й Барретта», – риде Елізабет.

Он чого в неї нема з собою сумки, думає Джойс. Її це штрикало всю дорогу в мікроавтобусі. Джойс обіймає подругу за плечі.

– Це було жахливо.

– Зараз я покличу офіцера, щоб записав ваші свідчення, а тоді подивимось, що можна вдіяти. – Сержант натискає кнопку на стіні ліворуч від себе, і за кілька секунд зі ще одних укріплених металевих дверей позаду нього виходить молодий констебль.

– Марку, в цієї пані щойно вкрали сумочку на Квінс-роуд. Прийми заяву, а я зроблю всім чаю.

– Аякже. Мадам, прошу за мною.

Елізабет відмовляється рушати з місця. Вона хитає головою, її щоки вже змокли від сліз.

– Я хочу говорити з констеблем жіночої статі.

– Упевнений, що Марк зможе вам допомогти, – каже сержант.

– Благаю! – плаче Елізабет.

Джойс вирішує, що час допомогти подрузі.

– Сержанте, моя подруга – черниця.

– Черниця? – перепитує сержант.

– Саме так, – каже Джойс. – Впевнена, вам не треба пояснювати, що це означає й чого вимагає?

Сержант бачить, що така розмова може закінчитися в безліч неприємних способів, тож обирає легше життя.

– Якщо дасте мені хвилинку, мадам, я знайду когось для вас.

Він проходить за Марком крізь металеві двері. Елізабет і Джойс на мить лишаяються самі. Елізабет перекриває фонтани й дивиться на Джойс.

– Черниця? Дуже добре.

– Не було часу роздумувати, – каже Джойс.

– Якби мене приперли, я сказала б, що мене якимось торкнулися, – каже Елізабет. – Ти ж знаєш, як вони зараз за це взялися. Але черниця – це набагато веселіше.

– А нащо тобі саме офіцерка? – У Джойс уже ціла купа інших питань, але це в черзі перше. – До речі, молодець, що не сказала

«жінка-констебль». Я тобою пишаюся.

– Дякую, Джойс. Я просто подумала, що коли автобус все одно їде до Фейргейвена, то можемо заскочити й побачитися з констеблем де Фрейтас.

Джойс повільно киває. У світі Елізабет такий зв'язок абсолютно логічний.

– Але що як сьогодні не її зміна? Або що як її, але в них є інші констеблі жіночої статі?

– Хіба я б привела тебе сюди, якби вже не перевірила це, Джойс?

– А як ти переві...

Металеві двері відчиняються, і крізь них проходить Донна де Фрейтас.

– Вітаю, пані, чим можу... – Донна усвідомлює, хто перед нею стоїть. Вона переводить погляд з Елізабет на Джойс і назад. – ...вам допомогти?

Справа на Тоні Каррена, яку видали старшому детективу Крісові Гадсону, була така товста, що дуже втішно гупала, якщо впустити її на стіл. Як він щойно і зробив.

Кріс сьорбає дієтичної коли. Іноді він побоюється, чи не має від неї залежності. Якось детектив прочитав про дієтичну колу такий тривожний заголовок, що вирішив не читати саму статтю.

Він розкриває теку. Більшість спілкування Тоні Каррена з поліцією Кенту сталася ще до Крісового приходу до Фейргейвена.

Звинувачення в нападі, коли тому ще не було тридцяти, дрібні засудження за наркотики, небезпечне водіння, небезпечний собака, володіння незаконною зброєю. Несплата проїзду на автомагістралі. Справляння потреби в громадському місці.

А тоді пішла справжня історія. Кріс розпаковує взятий на заправці сендвіч невизначеного роду. В теці лежать розшифровки численних допитів з Тоні Карреном, що сталися за багато років, останній – після стрілянини в клубі «Чорний міст», коли загинув юний торгівець наркотиками. Свідок вказував, що фатальний постріл зробив Тоні Каррен, тож карний розшук Фейргейвена викликав Каррена на допит.

Тоді Тоні Каррен був причетний до всього. Якщо попитати, то кожен так скаже. Тоні керував у Фейргейвені наркаторгівлею і ще багато чим. Гріб чимало грошей.

Кріс читає гнітюче знайомий потік «без коментарів» у розшифровці допиту після «Чорного мосту». Читає, що свідок, місцевий таксист, скоро по тому зник. Був заляканий або й гірше. Місцевий будівельник Тоні Каррен вийшов зі справи чистісіньким.

То що це було? Одна смерть? Дві? Убитий наркодилер в «Чорному мості», а ще, мабуть, бідолашний таксист, який був тому свідком.

Але після 2000 року – нічого. Штраф за перевищення швидкості 2009-го – хутенько оплачено.

Кріс дивиться на фотографію, яку вбивця лишив коло тіла. Троє чоловіків. Тоні Каррен, нині мертвий. Його обіймає рукою тодішній місцевий дилер, Боббі Таннер. Наймані м'язи. Місце перебування наразі не відоме, але вони його скоро вистежать. І третій чоловік, місце перебування якого дуже сильно відоме. Це колишній боксер Джейсон Річі. Кріс роздумує, скільки газети були б ладні заплатити за цей знімок. Він чув, що інші офіцери вдаються до такого. Нижче впасти не можна, вважає Кріс. Він дивиться на усмішки, банкноти й пиво. Певно, на фото десь 2000 рік, коли в «Чорному мості» застрелили того парубка. Дивно думати про 2000 рік як про давню минувшину.

Кріс розриває упаковку «Твікса» і вивчає фото. За два місяці в нього щорічна медкомісія, і він щопонеділка переконує себе, що цього тижня вже точно нарешті повернеться у форму, нарешті скине зайвий стоун^[1]. Той стоун, що викликає в нього спазми. Той стоун, через який він не купує новий одяг, про всяк випадок, і який не дає йому ходити на побачення, тому що кому він отакий потрібен? Той стоун, що стоїть між ним і світом. А якщо геть чесно, то два стоуни.

Такі понеділки зазвичай дуже хороші. У понеділок Кріс не їздить ліфтом. У понеділок він приносить їжу з дому. У понеділок він качає на ліжку прес. Але вже у вівторок або, якщо тиждень погожий, у середу світ знову підкрадається до нього, сходи здаються надто вимогливими, і Кріс втрачає віру в проєкт. Усвідомлення, що проєкт – це він сам, пригнічує його ще більше. Тож на столі з'являється випічка, чипси, куплений на заправці обід, легенька випивка після роботи, їжа на виніс дорогою додому, шоколадка дорогою після їжі на виніс. Їжа, отупіння, полегшення, сором – і повторення.

Але завжди є наступний понеділок, і котрийсь із них стане його порятунком. Той стоун скинеться й прихопить із собою другий стоун, що сховався за ним. На медкомісії він навіть не спітніє, натомість виступить як атлет, яким потай завжди себе вважав. Після чого надішле емодзі з пальцем догори своїй новій дівчині, з якою познайомиться в онлайні.

Він дожовує «Твікс» і шукає очима чипси.

Кріс Гадсон здогадується, що стрілянина в «Чорному мості» стала дзвіночком, який був потрібен Тоні Каррену. Мало все саме такий вигляд. Десь тоді він почав працювати на місцевого забудовника Ієна Вентема і, певно, вирішив, що на легальному боці житиметься спокійніше. Можна заробити солідні гроші, хоч і не стільки, скільки звик. Тоні мусив розуміти, що не завжди вдаватиметься проскакувати на самій удачі.

Кріс розкриває чипси й дивиться на годинник. У нього зустріч, тож, певно, треба йти. Хтось бачив, як Тоні Каррен із кимось сварився в день смерті, і той хтось наполягає на особистій зустрічі. Їхати недалеко – до громади, де живуть пенсіонери, там працював Каррен.

Кріс знову дивиться на фото. Трійко чоловіків, щаслива банда. Тоні Каррен і Боббі Таннер обіймаються. А трохи збоку, з пляшкою в руці й тим симпатично перебитим носом, – Джейсон Річі, кілька років по розквіту кар'єри.

Троє друзів п'ють пиво, стіл усипано грошима. Нащо лишати коло тіла цей знімок? Як попередження від Боббі Таннера чи Джейсона Річі? Чи попередження для них? «Ти наступний»? Швидше фальшивий слід або димова завіса. Ніхто не може бути аж таким тупим.

Хай там як, Крісу треба побалакати з Джейсоном Річі. А ще сподіватися, що його команда знайде зниклого Боббі Таннера.

А якщо точніше, то обох зниклих, думає Кріс, засипаючи до рота останні крихти.

Бо хтось же їх фотографував?

Донна робить двом гостям знак сідати. Вони зайшли до кімнати для допитів «Б», схожого на коробку приміщення без вікон, до підлоги якого прикручений дерев'яний стіл. Джойс озирається довкола з туристичним ентузіазмом. Елізабет спокійна, наче в себе вдома. Донна стежить за важкими дверима, вичікує, поки ті зачиняться. Щойно вони клацають, переводить погляд прямо на Елізабет.

– То ви тепер черниця?

Елізабет швидко киває й підіймає пальця на знак того, що це хороше питання.

– Донно, як будь-яка сучасна жінка, я можу бути ким завгодно, коли треба. Хамелеони мимохить, чи не так? – Вона виймає з внутрішньої кишені куртки блокнот з ручкою і кладе їх на стіл. – Але за цю іпостась треба дякувати Джойс.

Джойс і досі роздивляється кімнату.

– Усе точнісінько так, як показують по телевізору, констеблю де Фрейтас. Як чудово! Тут, мабуть, так весело працювати.

Донна не поділяє цього захоплення.

– Отож, Елізабет. Хтось украв вашу сумочку?

– Ні, люба, – каже Елізабет. – Боже допоможи тому, хто спробує вкрасти мою сумочку. Навіть уявити важко.

– Тоді чи можу я спитати, що ви двоє тут забули? Мені треба закінчити іншу роботу.

Елізабет киває.

– Аякже, це дуже справедливо. От я тут, тому що хотіла поговорити з тобою про дещо. А Джойс приїхала заради шопінгу, наскільки я розумію. Джойс? Я тут подумала зараз, що навіть не спитала тебе.

– Я люблю ходити до «Усе, що з пульсом», веганської кав'ярні. Ви її знаєте?

Донна дивиться на годинник, а тоді схиляється вперед.

– Гаразд, ось вона я. Якщо хотіли поговорити, то починайте. Даю вам дві хвилини, а тоді повертаюся до пошуків злочинців.

Елізабет легенько плескає в долоні.

– Пречудово! Отже, спершу скажу таке. Годі вдавати, що ти не рада знову нас бачити, бо я знаю, що це не так. Ми теж раді знову тебе бачити. Нам усім буде набагато веселіше, якщо ми зможемо це визнати.

Донна не відповідає. Джойс нахилиється до диктофона, що стоїть на столі.

– Для протоколу: констебль де Фрейтас відмовляється відповідати й силкується приховати легеньку усмішку.

– А по-друге, але воно пов'язане з попереднім, – продовжує Елізабет, – від чого б ми тебе не відволікали, я точно знаю, що це не пошуки злочинців, а щось нудне.

– Не коментуватиму, – незворушно відбиває Донна.

– Ти звідки, Донно? Можна називати тебе Донною?

– Можна. Я з півдня Лондона.

– Перевелася з тамтешньої поліції?

Донна киває. Елізабет робить помітку в блокноті.

– Ви записуєте? – питає Донна.

Елізабет киває.

– А чому? І чому до Фейргейвена?

– Це історія на інший раз. Я відповім на ще одне запитання, а тоді піду. Хоч би як з вами не було весело.

– Аякже, – відказує Елізабет. Вона закриває блокнот і поправляє окуляри. – Ну, в мене радше твердження, але обіцяю закінчити його запитанням.

Донна перевертає руки долонями вгору, запрошуючи Елізабет вести далі.

– Ось що я бачу, і впевнена, що ти зупиниш мене, коли я скажу не те. Тобі двадцять з гаком, ти справляєш враження панянки з гострим розумом та інтуїцією. А ще дуже доброї, але й дуже корисної, якщо

починається бійка. З причин, до яких ми ще доберемося, ти майже напевне мала приречені стосунки з кимось, тож поїхала з Лондона, життя й робота в якому, на мою думку, підійшли б тобі якнайкраще. Ти опинилася тут, у Фейргейвені, де злочини дрібні, а злочинці дріб'язкові. І от ти тиняєшся тутешніми вулицями. Може, наркоман десь украде велосипед, Донно, може, хтось поїде із заправки, не заплативши, або, може, в пабі поб'ються через дівчину. Лишенько, ох і нудьга. З причин, які для нас неважливі, я колись три місяці працювала в барі у колишній Югославії, і в мене мозок аж верещав, так просив якоїсь події, стимуляції, чогось незвичайного. Звучить знайомо? Ти живеш сама в орендованій квартирі, а друзів у цьому місці завести не вдалося. Більшість колег у відділку для тебе трохи застарі. Я впевнена, що той молодий констебль, Марк, запрошував тебе кудись, але він же ніяк не здатний дати раду дівчині з південного Лондона, тож ти мусила відмовитися. Вам через це й досі ніяково. Бідолашний хлопчик. Твоя гордість ще довгенько не дозволить тобі повернутися до поліції Лондона, тож поки ти застрягла тут. Тебе й досі вважають новенькою, тож перспектива підвищення доволі далека – плюс той факт, що ти тут не дуже популярна, бо в глибині душі кожен розуміє, що ти зробила помилку й шкодуєш, що тут опинилася. Але й навіть піти не можеш, бо як же викидати геть усі ті важкі роки в охороні правопорядку тільки через те, що повернула не туди? Тож ти вдягаєш уніформу і вчасно приходиш на зміну за зміною, стиснувши зуби й чекаючи, чи не станеться щось надзвичайне. Наприклад, з'явиться псевдочерниця, яка вдає, що в неї вкрали сумочку.

Елізабет здіймає брову до Донни, вишукуючи відгук. Донна абсолютно непроникна, абсолютно незворушна.

– Я чекаю на обіцяне запитання, Елізабет.

Елізабет киває й знову розкриває блокнот.

– Питання таке: ти хотіла б розслідувати вбивство Тоні Каррена?

Западає тиша. Донна повільно сплітає пальці й підставляє їх до підборіддя. Вона уважно оглядає Елізабет, перш ніж заговорити.

– Убивство Тоні Каррена вже розслідує сформована команда, Елізабет. Дуже кваліфікована й спеціалізована. Я недавно віднесла їм чай. У тій команді нема вільного місця для констебля, яка цокає язиком щоразу, коли її просять зробити копії документів. Ви ніколи не думали, що вам насправді не дуже відомо, як працює поліція?

Елізабет записує це й одночасно говорить:

– Гм, це можливо. Як усе, мабуть, заплутано. Але ж і дуже весело, як я розумію?

– Я теж так розумію, – погоджується Донна.

– Кажуть, що йому провалили голову, – говорить Елізабет. – Великим гайковим ключем. Ти можеш це підтвердити?

– Без коментарів, Елізабет, – каже Донна.

Елізабет припиняє писати й знову підводить погляд.

– То ти б не хотіла бути частиною тієї команди, Донно?

Донна починає барабанити пальцями по столу.

– Гарзд. Припустімо, що мені б хотілося взяти участь у розслідуванні вбивства...

– Саме так, припустімо. Почнемо звідти й побачимо, куди прийдемо.

– Ви ж розумієте, як працює система розслідування злочинів, Елізабет? Я не можу просто взяти й попроситися до конкретного розслідування.

Елізабет усміхається.

– Ой леле, не турбуйся про це, Донно. Про це подбаємо ми.

– Ви можете про це подбати?

– Думаю, що так, можемо.

– Як? – питає Донна.

– Ну, завжди є якийсь спосіб, чи не так? Але тобі було б цікаво? Якби ми могли це влаштувати?

Донна озирається на надійно зачинені важкі двері.

– Коли ви могли б це влаштувати, Елізабет?

Елізабет дивиться на годинник і легенько знизує плечима.

– Мабуть, за годину чи десь так.

– І ця розмова ніколи не вийде за межі цієї кімнати?

Елізабет прикладає пальця до губів.

– Тоді так. Так, будь ласка. – Донна щиро й відкрито підносить вгору долоні. – Мені дуже-дуже хотілось би ловити вбивць.

Елізабет усміхається й повертає блокнот до кишені.

– Тоді все шикарно. Я так і подумала, що правильно прочитала ситуацію.

– А вам із цього що? – питає Донна.

– Нічого, крім радості прислужитися новій подрузі. І ми іноді питатимемо те чи це про розслідування. Просто щоб задовольнити цікавість.

– Ви ж знаєте, що я не матиму права розповідати нічого конфіденційного? На таку угоду я не можу пристати.

– Обіцяю тобі, нічого непрофесійного. – Елізабет хреститься. – Слово божої жінки.

– Кажете, десь за годину?

Елізабет дивиться на годинник.

– Думаю, що так. Як на дорожні обставини.

Донна киває, ніби це все пояснює.

– Але щодо вашої невеликої промови, Елізабет. Не знаю, чи вона мала вразити мене, а чи була виголошена, аби позадаватися перед Джойс, але це все доволі очевидні речі.

Елізабет приймає зауваження.

– Очевидні, але правдиві, люба.

– Майже правильні, але не повністю, міс Марпл. Чи не так, Джойс?

– О так, той хлопчик Марк – він гей, Елізабет, – вмикається Джойс. – Треба бути майже сліпим, щоб це пропустити.

Донна всміхається.

– Добре, що подруга з вами, сестро. – Їй подобається, що Елізабет і собі силкується приховати усмішку.

– До речі, Донно, мені потрібен твій номер мобільного, – каже Елізабет. – Не дуже хочеться вигадувати злочин щоразу, як треба буде з тобою побачитися.

Донна пересовує столом візитку.

– Сподіваюся, що це особистий номер, а не службовий, – каже Елізабет. – Було б добре мати деяку приватність.

Донна дивиться на Елізабет, хитає головою й зітхає. Вона записує на візитці інший номер.

– Чудово, – резюмує Елізабет. – Думаю, що разом ми зможемо знайти того, хто вбив Тоні Каррена. Упевнена, що це під силу людському розумові, чоловічому чи жіночому.

Донна підводиться.

– Варто запитувати, як ви зможете включити мене до команди розслідування, Елізабет, чи мені краще не знати?

Елізабет перевіряє, котра година.

– Не слід цим перейматися. Рон з Ібрагімом уже мали почати.

Джойс чекає, поки Елізабет теж підведеться, а тоді знову схиляється до диктофона.

– Бесіду завершено о 12:47.

Старший детектив Кріс Гадсон заводить свій «форд-фокус» на довгу й широку під'їзну дорогу, що веде до Куперс-Чейза. Рух на трасі був доволі стерпний, і він сподівався, що справа не забере багато часу.

Оглядаючи околицю, Кріс роздумує, нащо тут стільки альпак. На гостьовому паркінгу немає вільних місць, тож він обережно заїжджає на бордюр і виходить під кентське сонце.

Кріс бував у громадах пенсіонерів і раніше, але очікував не такого. Тут ціле селище. Він прогулюється повз людей, що грають у боулз, поки на кінцях поля в холодильничках охолоджується вино. Одна гравчиня – украй літня жінка, що курить люльку. Він іде, куди веде звивиста стежка, крізь бездоганний англійський парк, обабіч якого – по три поверхи квартир. На патіо й балконах пліткують, насолоджуються сонечком. Друзі сидять на лавках, бджоли гудуть у кущах, легенький вітерець дзенькає кубиками льоду. Кріса це все глибоко обурює. Він – людина вітру й дощу, людина з піднятим на пальто коміром. Якби Кріс міг, то впадав би на літо в сплячку. Він не вдягав шортів аж від 1987 року.

Кріс переходить паркінг для місцевих жителів, проминає червону поштову скриньку, яку ніби перенесли сюди просто з поштівки, від чого дратується ще сильніше, а тоді знаходить Вордсворт-Корт.

Він дзвонить у дзвінок до квартири 11: *містер Ібрагім Аріф*.

Коли йому відчиняють, Кріс проходить встеленими розкішним килимом сходами й стукає в солідні дубові двері. А тоді опиняється у квартирі Ібрагіма Аріфа й сідає навпроти господаря. І навпроти Рона Річі.

Рон Річі. Ну хіба не дивина? Кріс аж сторопів, коли їх представили. Батько того, кого Кріс розслідує – що це таке? Удача? Щось зловісніше? Детектив Гадсон вирішує, що просто дасть ситуації

розігратися. Він вірить у це, і якщо трапиться якась зачіпка, він її помітить.

Але дивно, що «Червоний Рон» врешті опинився тут. Бич директорів, гроза компаній «Брітіш Лейланд», «Брітіш Стіл» і всіх інших «Брітішів», які спадають на думку, – у Куперс-Чейзі, серед жимолості й «ауді»? Якщо чесно, Кріс його навряд би впізнав. Рон Річі, вдягнений у штани й светр від різних піжам, розстебнуту олімпійку й костюмні туфлі, з відкритим ротом озирається довкола порожніми очима. Він геть розвалений на вигляд. Кріс почувается ніяково, ніби втрутився в чиюсь приватну розмову.

Ібрагім пояснює старшому детективу Крісові Гадсону ситуацію:

– Розмова з офіцером поліції може виявитися для літньої людини неабияким стресом. Це не ваша вина. Саме тому я запропонував провести бесіду тут.

Кріс легенько киває, тому що він добре навчений.

– Запевняю, що містерові Річі нічого не загрожує, але якщо ви кажете, що він має інформацію, то мені треба поставити йому кілька запитань.

Ібрагім повертається до Рона.

– Роне, він просто хоче попитати тебе про сварку, яку ти бачив. Пам'ятаєш, ми про це говорили? – Ібрагім знову дивиться на Кріса. – Він іноді забуває. Він дуже старий, шановний старший детективе. Дуже, дуже старий чоловік.

– Гаразд, Ібрагіме, – каже Рон.

Ібрагім легенько плескає Ронову долоню й повільно говорить до нього.

– Я думаю, Роне, що все доволі безпечно. Ми бачили посвідку цього джентльмена. Я зателефонував до його відділка, а тоді ще погуглив його. Пам'ятаєш?

– Я просто... просто не знаю, чи зможу, – каже Рон. – Не хочу нікого наражати на халепу.

– Містере Річі, не буде ніякої халепи, – запевняє Кріс. – Я це гарантую. Просто може виявитися, що ви маєте важливу

інформацію. – «Червоний Рон» тепер лиш тінь себе колишнього, і Кріс ясно розуміє, що мусить грати обережно. Безперечно, поки що не згадувати про Джейсона. Нагода пообідати в пабі також швидко щезає. – Містер Аріф правий, можете все мені розказати.

Рон дивиться на Кріса, а тоді знову на Ібрагіма – шукає підтримки. Ібрагім стискає руку друга, і Рон знову дивиться на Кріса, а тоді схиляється вперед.

– Думаю, я б радше поговорив із жінкою.

Кріс відпиває м'ятного чаю, якого йому заварив Ібрагім.

– Із жінкою? – Він дивиться на Рона, а тоді на Ібрагіма. Ібрагім допомагає.

– З якою жінкою, Роне?

– З тією самою, Ібе. З тою, що приходить до нас і розказує. З тією, що з копів.

– А, точно! – каже Ібрагім. – Констебль де Фрейтас! Вона часто приходить з нами поговорити, старший детективе. Про замочки на вікнах. Ви її знаєте?

– Аякже. Так, вона в моїй команді. – Кріс намагається пригадати, чи Донна де Фрейтас – це та молода констебль із уявними шнурками. Він був майже певен, що так. Вона перевелася зі столичної поліції, і ніхто не знав чому. – Ми дуже тісно працюємо разом.

– То вона бере участь в розслідуванні? Це чудова новина. – Ібрагім аж сяє. – Тут усі люблять констебля де Фрейтас.

– Ну, вона офіційно не входить до команди розслідування, містере Аріф, – каже Кріс. – Вона опікується іншими важливими обов'язками. Ловить злочинців... і так далі.

Рон та Ібрагім не кажуть ані слова, лиш очікують їх від Кріса.

– Але це чудова думка. Я був би радий мати її в команді, – каже Кріс, обдумуючи, з ким про це доведеться поговорити. Має знайтися хтось, хто винен йому послугу.

– Вона хороша офіцерка, – каже Ібрагім. – Робить честь поліції.

Ібрагім знову серйознішає й повертається до Рона.

– А що як цей симпатичний детектив і наша подруга, констебль де Фрейтас, придуть до тебе разом? Так тобі було б легше поговорити, Роне?

Рон вперше сьорбає чай.

– Так було б чудово, Ібе. Так би мені підійшло. Я ще й із Джейсоном поговорю.

– Джейсоном? – нашорошується Кріс.

– Ви любите бокс, синку? – питає Рон.

Кріс киває.

– Дуже люблю, містере Річі.

– Мій хлопчик – боксер. Річі.

– Я знаю, сер, – каже Кріс. – Ви, певно, дуже ним пишаєтеся.

– І він тоді був зі мною, тож теж має бути присутній. Він теж бачив сварку.

Кріс киває. О, це все дуже цікаво. Мандрівка виявилася недаремною.

– Радо приїду знову, щоб поговорити з вами обома.

– І привезете констебля де Фрейтас? Як чудово! – каже Ібрагім.

– Аякже, – каже Кріс. – Аби тільки відшукати правду.

20. Джойс

Отож, здається, ми розслідуємо вбивство. Ба більше, я побувала в поліційній кімнаті для допитів! Цей щоденник явно щасливий.

Було цікаво подивитися на Елізабет за роботою. Вона дуже ефектна. Дуже спокійна. Цікаво, чи порозумілися б ми, якби зустрілися тридцять років тому? Мабуть, що ні, ми з різних світів. Але це селище зводить людей разом.

Я дуже сподіваюся якось допомогти Елізабет із цим розслідуванням. Впіймати вбивцю Тоні Каррена. Мабуть, я й допоможу – у свій спосіб.

Гадаю, що коли в мене і є особливий дар, то це те, що мене часто не помічають. Чи, може, краще сказати – недооцінюють?

Куперс-Чейз повний видатних і хороших людей, які щось у своєму житті зробили чи досягли. І це дуже цікаво. Тут є людина, що допомагала спроектувати тунель під Ла-Маншем, людина, чиїм іменем названо хворобу, людина, яка була послом в Парагваї чи то Уругваї. Отакі тут люди.

А я? Джойс Медоукрофт? Цікаво, що вони думають про мене. Безперечно, що я нешкідлива. Балакуча? Визнаю, винна. Але думаю, що десь у душі вони розуміють, що я не одна з них. Я медсестра, а не доктор, хоч ніхто при мені й не порушуватиме цієї теми. Вони знають, що це Джоанна купила мені тут квартиру. Джоанна – одна з них. А я – не дуже.

Але все одно – коли в Продовольчому комітеті сперечаються, або коли виникає проблема з помпами на ставку, або, як було недавно, собака одного з тутешніх запліднить собаку іншого й випустить тим самим усіх демонів – хто все залагодить? Джойс Медоукрофт.

Я радо слухаю гнівні монологи, дивлюся, як випинаються груди, чую люті погрози судом і чекаю, поки всі видихаються.

А тоді вступаю й пропоную подивитися, чи нема якогось виходу, якогось, може, компромісу – врешті-решт, собаки є собаки.

Ніхто з тутешніх не відчуває загрози з мого боку, ніхто не бачить у мені суперницю, я просто Джойс – лагідна, балакуча Джойс, яка завжди скрізь упхне свого носа.

Тож усі заспокоюються з моєю допомогою. Тиха, розважлива Джойс. Далі вже ніхто не кричить, проблему вирішено, і найчастіше з користю для мене. Чого зазвичай ніхто начебто не помічає.

Тож я тільки зрадію, якщо мене не помічатимуть – так було завжди. І мені справді здається, що це може згодитися під час розслідування. Усі можуть дивитися на Елізабет, а я просто буду собою.

«Медоукрофт», до речі, я дістала від покійного чоловіка, Джеррі. Це прізвище мені завжди подобалося. Я мала багато причин вийти заміж за Джеррі, і прізвище просто стало ще одним рядком у довгому списку. Одна моя подруга-медсестра вийшла заміж за такого собі Дупстеда. Барбара Дупстед. Думаю, що на її місці знайшла б якийсь привід і скасувала б усе.

Ох і день! Думаю, що подивлюся ще серію старого «Головного підозрюваного», а тоді спати.

Хай що Елізабет загадає мені робити далі, я буду готова.

21

Знову прекрасний ранок.

Богдан Янковський сидить у кріслі-гойдалці на патіо Ієна Вентема й користується нагодою подумати.

Тоні Каррена вбито. Хтось вдерся до його будинку й розправився з ним. Підозрюваних було вдосталь, і Богдан перебрав кількох у голову, обдумуючи причини, з яких вони хотіли б побачити Тоні Каррена мертвим.

Усіх нібито шокувала смерть Тоні, але Богдана нічого не дивує. Люди весь час помирають, з усіх можливих причин. Його батько упав з дамби коло Кракова, коли Богдан був дитиною. Чи він стрибнув, чи його штовхнули – не важливо. Факту його смерті це не змінювало. Зрештою кожного щось та дістане.

Богданові не до смаку подвір'я Ієна. Газон, що простягся до рядочка дерев удалині, по-англійськи впорядкований і смугастий від стрижки. Ближче до дерев, по ліву руку, є ставок. Ієн Вентем називає його озером, але Богдан знає, що таке озеро. Через його дальній край, де ставок звужується, перекинута дерев'яний місток. Дітям би там сподобалося, але Богдан ніколи не бачив у цьому дворі дітей.

Ієн придбав родину качок, але їх вибили лисиці, а тоді один парубок, якого Богдан знав із паба, вибив лисиць. Ієн більше не купував качок, тому що який в тому сенс? Лисиці будуть завжди. Качки все одно іноді залітали погостювати. Щасти їм, думав про це Богдан.

Басейн був точно праворуч від Богдана. Можна було ступити кілька кроків по патіо й стрибнути просто у воду. Богдан виклав басейн плиткою. Богдан пофарбував місток у блакить качинового яйця й також вимостив патіо, на якому сидів.

Ієн дотримався умов своєї пропозиції й запросив його наглядати за будівництвом «Лісопарку». Так він заступив Тоні, у чому дехто міг би побачити нещастя чи лихий знак. Але для Богдана це просто був

розвиток подій, і він збирався виконати роботу настільки добре, наскільки зможе. Гроші непогані. Вони насправді не дуже цікавлять Богдана, але виклик – цікавить. І йому подобається бути в цьому селі, подобаються ці люди.

Тепер Богдан дістав і вивчив усі плани. Спочатку ті видавалися йому заплутаними, але, щойно він побачив основні мотиви, усе стало доволі просто. Богданові подобалося виконувати менші роботи для Ієна Вентема, подобалася їх впорядкованість, але він розуміє, що все змінюється і що йому треба братися за вищий щабель.

Богданова мати померла, коли тому було дев'ятнадцять. Коли помер Богданів батько, їй перепали якісь гроші. Звідкись – то був не слухний час для подробиць. Гроші сплатили Богданове місце в Краківському технічному університеті, де той вивчав інженерну справу. Саме там він і був, коли його мати зазнала інсульту й повалилася на домашню підлогу. Якби він лишився вдома, то міг би її врятувати, але він не лишився, тож і не врятував.

Богдан повернувся, поховав матір і наступного дня виїхав до Англії. Майже двадцять років по тому він дивиться на цей дурний газон.

Богдан думає, чи не заплющити на мить очі, коли з іншого боку будинку долинає низький звук сигналу від вхідних дверей. До цього великого тихого будинку рідко зайде якийсь гість, але сьогодні саме через гостя Ієн попросив Богдана прийти. Ієн відсуває вбік двері свого кабінету, що виходять на патіо.

– Богдане. Двері.

– Так, аякже. – Богдан підводиться. Він проходить через зимовий сад, який сам же й спроектував, через музичну кімнату, яку звукоізолював, і виходить у коридор, у якому в найспекотніші дні року в самих плавках шліфував усі поверхні.

Він робив усе, що треба.

Отець Метью Макі шкодує, що попросив таксиста висадити його на початку під'їзної дороги. Від воріт до дверей довелося чимало

пройти. Він обмахується своєю текою, а тоді похапцем перевіряє за допомогою камери на телефоні, чи рівно сидить на шиї колоратка, і дзвонить у двері. З полегшенням чує з будинку шум, тому що навіть попередня домовленість нічого не гарантує. Отець був радий зустрітися саме тут, так легше.

Він чує кроки по дерев'яній підлозі, а тоді двері відчиняє кремезний бритоголовий чоловік. На ньому тісна біла футболка, на одному передпліччі набитий хрест, а на іншому – три імені.

– Отче, – каже чоловік. Він католик, це хороша новина. І, судячи з акценту, поляк.

– Дзень добри, – каже отець Макі.

Чоловік усміхається у відповідь.

– Дзень добри, дзень добри.

– У мене зустріч з містером Вентемом. Я Метью Макі.

Чоловік приймає його руку й потискає її.

– Богдан Янковський. Будь ласка, проходите, отче.

– Повірте, ми розуміємо, що жоден закон не зобов'язує вас нам допомагати, – каже отець Метью Макі. – Звісно, ми не погоджуємося з рішенням ради, але мусимо його прийняти.

Ієн думає, що Майк Гріффіні із Комітету планування добре впорався зі своєю роботою. Спокійно перекопуй те кладовище, Ієне, сказав був він, просимо тебе ласкаво. Майк Гріффіні залежний від онлайн-казино – нехай же ця любов живе вічно.

– Однак я таки вважаю, що ви маєте моральне зобов'язання залишити «Сад вічного спочинку» там, де він є, – продовжує отець Макі. – І я хотів зустрітися з вами особисто, глянути вам у вічі й спробувати дійти якогось компромісу.

Ієн Вентем уважно слухає, але, якщо чесно, більше думає про те, який він розумний. Найрозумніша людина з відомих йому, це точно. Саме так він добивається свого. Іноді це аж здається нечесним щодо решти. Він не просто випереджає їх на крок, він іде геть іншою стежкою.

З Карен Плейфер було легко. Якщо він не може переконати Гордона Плейфера продати землю, то вона точно зможе. Татки й донечки. Та і їй же має перепастися щось із тих грошей? Старий може повідмовлятися від семизначної суми, але ж не вічно? Ієн завжди знаходить спосіб.

Але з отцем Макі все складніше, ніж з Карен Плейфер, він це розуміє. Священники не схожі на розлучених жінок на шостому десятку, яким не завадило б скинути кілька фунтів, чи не так? Треба вдавати сяку-таку повагу або й насправді відчувати сяку-таку повагу. Врешті-решт, а що як вони мали рацію? Відкритість до можливостей. Ще один приклад, коли розум приносить користь.

Саме тому Ієн попросив Богдана приєднатися до них. Він знає, що цей народ любить триматися разом, і це нормально, хто ж не любить? Вентем усвідомлює, що йому, мабуть, варто щось сказати.

– Ми просто перенесемо тіла, отче, – каже Ієн. – Що буде зроблено з якнайбільшою турботою і якнайбільшою повагою.

Ієн знає, що це не зовсім правда. За законом він мусив віддати цю роботу на публічний тендер. Надійшло три заявки. Одна від факультету антропологічної криміналістики Кентського університету, який напевне працював би з якнайбільшою турботою й повагою. Друга була від фірми «Цвинтар-Спец» із Рая, яка нещодавно перемістила тридцять могил із будівельного майданчика нового зоомагазину й приклала фотографії зосереджених чоловіків і жінок у синіх комбінезонах, що розкопували кладовище вручну. Останньою була компанія, що її два місяці тому заснував сам Ієн разом із власником похоронного бюро з Брайтона, з яким познайомився на полі для гольфу, і Сью Бенбері з Ієнового містечка, яка організовувала оренду екскаваторів. Ієн пошукав про екскавацію кладовищ в інтернеті й побачив, що то не так уже і важко.

– Деяким із тих могил понад сто п'ятдесят років, містере Вентем, – каже отець Макі.

– Кличте мене Ієном, – каже Ієн.

Ієн насправді не мусив влаштовувати цю зустріч, але він вважає, що краще перестраховатися, щоб потім не жалкувати. Чимало його жителів стають доволі набожними, коли їм це зручно, тож Ієн не хотів би, щоб отець Макі збурював неспокій. Коли йдеться про трупи, люди стають дивні. Тож вислухай чоловіка, розрадь, запевни, щасливо випроводи. І може, пожертвувати на щось? Треба притримати цю думку в задній кишені.

– Компанія, яку ви підрядили перевозити кладовище. – Макі підглядає до своєї теки. – «Перелітні ангели – спеціалісти з перенесення поховань» – я сподіваюся, вони ж розуміють, що там знайдуть? Там майже не буде цілих трун, Ієне, тільки кістки. І то не скелети – просто вільні кості, розсіяні, напівзогнілі, зав'язлі в землі. І кожен уламок кожної кістки з кожної могили треба знайти, задокументувати й поставитися з пошаною. Це проста пристойність, але не забуваймо, що це ще й закон.

Ієн киває, хоч насправді роздумує, чи можна пофарбувати екскаватор у чорне. Сью має знати.

– Я прийшов сьогодні, – продовжує отець Макі, – попросити вас подумати ще раз, залишити тих пані лежати там, де вони лежать, дати їм спокій. Як чоловік чоловіка. Не знаю, чого вам це коштуватиме, це ваша справа. Але ви мусите розуміти, що це й моя справа теж, – як божої людини. Я не хочу, щоб тих жінок переміщували.

– Метью, я дуже вдячний, що ви прийшли з нами поговорити, – каже Ієн. – І я розумію, що ви кажете про ангелів. Змучені душі, оте от усе, якщо я правильно вас розумію? Але ви самі сказали, що ми тільки й знайдемо, що кістки. Там більше нічого нема. Можна бути марновірним або, як-от ви, релігійним, я це розумію, але можна ж і не бути. Так от, ми подбаємо про кістки, і я радий, що ви будете поряд і наглядете за всім процесом, якщо вам таке до вподоби. Але я хочу перенести кладовище, я маю дозвіл, щоб його перенести, і саме це я й збираюся зробити. Якщо це перетворить мене на того, ким я тоді стану, – нехай. Кісткам усе одно, де лежати.

– Якщо я не можу змінити вашої думки, тоді ускладнюватиму вам життя як тільки зможу. Я хочу, щоб ви це знали, – каже отець Макі.

– Ставайте в чергу, отче, – відповідає Ієн. – Товариство захисту тварин тягнеться до мого горла через борсуків. Кентське лісництво розводиться про рідкісні дерева. А ви з тими черницями. Ще мені треба дотримуватись європейських правил щодо емісії тепла, світлового забруднення, сантехніки й сотні інших речей, хоч я нібито й пам'ятаю, як ми проголосували за те, щоб вийти звідти. У мене жителі стогнуть про лавки, у мене «Англійська спадщина» розказує, що моя цегла не відповідає вимогам екологічного балансу, а найдешевший провайдер цементу на цілому півдні Англії щойно заgrimів до в'язниці за шахрайство з ПДВ. Ви не найбільша моя проблема, отче, навіть і не близько.

Ієн нарешті робить вдих.

– А ще Тоні помер, тож усім тепер важко, – додає Богдан і хреститься.

– Ага, точно. А ще Тоні помер. Важкі часи, – погоджується Ієн.

Отець Макі розвертається до Богдана, коли вже той порушив мовчання.

– А ви що думаєте, сину мій? Про перенесення «Саду вічного спочинку»? Ви не думаєте про те, що стривожите їхні душі? Не думаєте, що за це доведеться покутувати?

– Отче, я вважаю, що Бог за всім наглядає і про все судить, – каже Богдан. – Але я думаю, що кістки – це кістки.

Джойс сидить у перукаря.

Ентоні приходять щочетверга і щоп'ятниці, а запис до його мобільного салону жаданіший за золото. Джойс завжди записується на найперший час, тому що так можна почути найкращі історії.

Елізабет знає це, і тому сидить надворі коло розкритих дверей. Чекає і слухає. Вона могла б увійти, але чекати й слухати – цих старих звичок нелегко позбутися. Коли вислуховуєш усе життя, то набираєшся всякого. Вона дивиться на годинник. Якщо Джойс не вийде за п'ять хвилин, Елізабет дасть про себе знати.

– Настане день, і я просто пофарбую геть усе, Джойс, – каже Ентоні. – Випущу вас звідси яскраво-рожевою.

Джойс хихотить.

– Будете схожі на Нікі Мінаж. Ви знаєте, хто така Нікі Мінаж, Джойс?

– Ні, але мені подобається, як звучить її ім'я, – каже Джойс.

– А що ми думаємо про того убитого парубка? – питає Ентоні. – Каррена? Я кілька разів бачив його тут.

– Ну, звісно, що це дуже сумно, – каже Джойс.

– Його застрелили, як я чув, – говорить Ентоні. – Цікаво, що він зробив?

– Гадаю, що йому провалили голову на смерть, Ентоні, – каже Джойс.

– Провалили голову, невже? У вас справді шикарне волосся, Джойс. Пообіцяйте, що відкажете мені його в заповіті.

Елізабет надворі заковчує очі.

– Я чув, що його підстрелили на набережній, – ділиться Ентоні. – Троє на мотоциклах.

– Ні, виходить, що просто провалили голову на його ж кухні, – каже Джойс. – Мотоциклів не було.

– Хто міг би таке зробити? – питає Ентоні. – Провалити людині голову на її ж кухні?

«Справді, хто?» – думає Елізабет і знову дивиться на годинник.

– Закладаюся, що й кухню він мав гарненьку, – каже Ентоні. – Як шкода. Мене в ньому завжди щось приваблювало. Тобто, було видно, що він той ще шибеник, але все одно приваблювало.

– Отут я згодна, Ентоні, – мовить Джойс.

– Сподіваюся, що вбивцю зловлять.

– Впевнена, що так і буде, – каже Джойс і відпиває чаю.

Елізабет вирішує, що годі вже, встає й заходить до кімнати. Ентоні розвертається й впізнає її.

– О, дивіться, хто прийшов. Дасті Спрінгфілд.

– Доброго ранку, Ентоні. Боюся, тобі доведеться відпустити Джойс. Вона мені потрібна.

Джойс плескає в долоні.

23. Джойс

Ось чого я не очікувала від дня, коли їла вранці мюслі. Спочатку та справа із черницями, а тепер це.

Якщо ви подумали, що я їм мюслі щоранку, то ви подумали неправильно, але сьогодні я їх таки їла й потім не шкодувала – як виявилось, їхня енергія мені знадобилася. Зараз уже по десятій вечора, а я щойно повернулася додому. Ну хоч подрімала трохи в поїзді, коли верталися.

Сьогодні вранці я підстригалася в Ентоні. Ми вже майже закінчили й саме чудово базікали, коли хто ж тут надійшов, як не Елізабет з господарською сумкою і термосом – обидва предмети з нею не асоціюються. Вона сказала мені, що по нас уже їде таксі, тож щоб я приготувалася провести день на виїзді. Я навчилася спонтанності, відколи перебралася до Куперс-Чейза, тож і оком не блимнула. Тільки спитала, куди ми їдемо, щоб мати уявлення про погоду і т. д., а вона сказала «до Лондона». Що мене здивувало, але пояснювало термос. Я добре знаю, яким буває Лондон, тож заскочила додому й накинула хороше пальтечко. І дяка небу за це!

Ми й досі користуємося таксі із сусіднього Робертс-бриджа, хоч вони якось завезли Ронову онучку не на той вокзал, але варто визнати, що вже виправилися. Хамед – наш водій – сомалієць, і схоже, що в Сомалі дуже гарно. Елізабет там бувала (не дивина), і вони добряче побалакали. Хамед має шістьох дітей, і старший – сімейний терапевт у Чизлгерсті, якщо ми знаємо, де це? Якось я бувала там на багажниковому розпродажі, тож принаймні тут змогла докинути слівце.

Елізабет увесь цей час чекала, щоб я спитала, куди ми їдемо, але я не піддалася. Їй подобається бути головною, і, зрозумійте мене правильно, мені теж подобається, коли вона за головну, але коли-неколи не зашкодить давати знати й про своє існування. Мені здається, що вона подоброму мною попихає. Ніколи не вважала себе

попихачкою, але що більше часу проводжу з Елізабет, то більше думаю, що, мабуть, так і є. Можливо, якби я мала натуру Елізабет, то теж побувала б у Сомалі? Це просто приклад того, що я маю на увазі.

У Робертсбриджі ми сіли на потяг (електричка о 09:51), і Елізабет розкололася ще до Танбридж-Веллса й усе мені розказала. Ми їхали побачитися з Джоанною.

Джоанна! Моя дівчинка! Можете уявити мої запитання. Елізабет знову повернула мене туди, де їй це було вигідно.

То чому ми їхали побачитися з Джоанною? Наскільки я зрозуміла, ось що трапилось.

Елізабет пояснила – коли вона пояснює, то все на світі звучить дуже розважливо, – що про багато чого в цій справі ми знаємо те саме, що й поліція, і що так краще для всіх. Однак було б також добре, якби в дечому ми знали більше за поліцію. Раптом колись нам доведеться «обмінятися інформацією». Якщо вірити Елізабет, це може бути корисно, тому що Донна, на жаль, занадто обачна й не розказує нам усього. Врешті-решт, хто ми такі?

На думку Елізабет, великою прогалиною в наших знаннях були фінансові дані компаній Ієна Вентема. Чи не може в них бути корисного зв'язку між Вентемом і Тоні Карреном? Причини для їхньої сварки? Мотиву для вбивства? Нам було важливо дізнатися.

Для цього Елізабет, звісно, роздобула детальні фінансові виписки про компанії Ієна Вентема. Правдами та, що ймовірніше, неправдами. Усе було в товстій блакитній теці – звідси господарська сумка, яку вона поставила на порожнє сидіння коло себе. Я не згадала, але ми їхали першим класом. Я сподівалася, що хтось підійде й попросить мене показати квиток, але цього так і не сталося.

Елізабет продивилася всю ту купу фінансової макулатури й нічого там не розібрала. Їй потрібен був хтось такий, хто зміг би глянути й пояснити, що там і скільки. Чи є щось незвичайне? Щось таке, у що ми могли б глибше закопатися на дозвіллі? Елізабет була певна, що десь у тих записах приховані якісь зачіпки. Але де саме?

Я спитала, чи той чоловік, який знайшов для неї ці документи, не міг би упоратись із цим завданням. Елізабет сказала, що, на жаль, та людина була винна їй одну послугу, а не дві. Вона також здивувалася, що я сказала «чоловік», зважаючи на мої погляди. Вона мала рацію, це справді було доволі дискримінаційно, але я впевнена, що то був чоловік, і вона підтвердила моє припущення.

Десь коло Орпінгтона я і собі не витримала й спитала, чому саме Джоанна. Отож Елізабет навела свої причини. Нам потрібен був хтось, хто розбирається в сучасній діловій бухгалтерії і знає, як оцінювати компанії, а Джоанна, вочевидь, підходить за обома критеріями. Чи не сидів Вентем у скруті? Чи не був винен гроші? Чи нема на обрії планів на подальшу забудову? Чи вони профінансовані? Нам потрібен був хтось, кому ми могли б абсолютно довіритися, і в цьому Елізабет точно вгадала із Джоанною. Джоанна буває багато якою, але вона ніколи не видасть чужої таємниці. Нарешті, нам потрібен був хтось, до кого можна було дістатися швидко й хто був винен нам послугу. Я спитала Елізабет, яку послугу нам винна Джоанна, і вона сказала, що тут працює загальнолюдська провина дитини, яка не досить часто навідує матір. Тут вона теж прочитала Джоанну як книжку.

Як сказала Елізабет, шукану людину можна було описати словами «прискіплива, вірна, десь неподалік».

Хай там як, вона написала Джоанні електронного листа й не побажала слухати відмов. Вона сказала Джоанні не говорити про це зі мною, щоб зробити приємний сюрприз – отак воно й вийшло.

Усе це імовірно на папері, а Елізабет і говорити вміє переконливо. Але я й на хвильку не купилася. Я не сумніваюся, що для цього завдання вона могла б знайти чимало кращих кандидатів. Хочете правду? Я думаю, що Елізабет просто хотіла познайомитися з Джоанною.

Проти чого я, до речі, не заперечую. Для мене то була нагода побачити Джоанну й похвалитися нею перед Елізабет. Ще й без ніяковості, яка б давила на мене, якби таку зустріч намагалася

влаштувати я сама. Коли я щось таке задумую, воно так чи інак виходить недобре, а Джоанна тільки дратується.

Крім того, сьогодні я не збиралася говорити з Джоанною про її роботу, нового хлопця чи новий будинок (в Патні – я там не була, але вона прислала мені фото, а ще ми потроху говоримо про Різдво). Я мала обговорювати вбивство. Спробуйте поводитися як крутий підліток, коли когось убили. Щастя тобі, дорогенька, як то кажуть.

Ми прибули на Черінг-Кросс на чотирнадцять хвилин пізніше через «уповільнене виконання рейсів на цій лінії», про що Елізабет добряче побурмотіла. Мені в потязі не знадобилося до туалету, яке щастя. Минулого разу я була в Лондоні вже доволі давно – на «Хлопцях з Джерсі» з нашою компанією. Ми зазвичай їздили три чи чотири рази на рік, якщо вдавалося. Нас було четверо. Ми дивилися денний сеанс і поверталися потягом до початку вечірньої пікової години. У «Марксі» продають джин із тоніком у банці, ви ніколи не пробували? Ми тоді пили їх, вертаючись потягом додому, й хихотіли, наче дурненькі. Наша компанія вже геть зникла. Два раки й інсульт. Ми не знали, що «Хлопці з Джерсі» стануть нашою останньою поїздкою. Завжди усвідомлюєш, коли в тебе щось уперше, так? Але рідко розумієш, що цей раз – останній. Хай там як, шкода, що я не зберегла програмку.

Ми сіли в чорний кеб (що ж іще?) й рушили до Мейфер. На Карзон-стріт Елізабет вказала на будівлю, в якій працювала. Її закрили в 1980-х заради оптимізації.

Я й раніше бувала в Джоанни на роботі, але тоді вони тільки переїхали. Відтоді тут оновили інтер'єр, і тепер у них стоїть стіл для тенісу, а поруч можна просто пригоститися якимось напоєм. А ще є ліфт, у якому можна просто назвати поверх замість того, щоб тиснути кнопку. Це не для мене, але все одно – шик.

Я знаю, що іноді надто розводжуся про неї, але мені справді було так приємно побачитися з Джоанною. Вона навіть обійняла мене як годиться, тому що ми були не самі. Тоді Елізабет майнула до

вбиральні (я сходила на Черінг-Кросс, щоб ви не подумали, буцім я надлюдина). Щойно вона відійшла так, що не могла нас чути, Джоанна засяяла усмішкою.

– Мамо! Убивство? – сказала вона. Або щось таке. Вона знову була як дитина, яку я пам'ятаю з давніх часів.

– Йому провалили голову, Джоджо. І таке буває, – відповіла я, достеменно так і сказала. Думаю, той факт, що вона не скривилася негайно і не заборонила кликати її «Джоджо», говорить дуже багато. (Примітка: я відчула й побачила, що вона стала трохи худа, тож мені здається, що з новим хлопцем у неї не все добре. Я ледь не скористалася нагодою щось про це сказати, але нагадала собі не випробовувати удачу).

Ми сиділи в кімнаті для нарад, і стіл у ній був зроблений з крила літака. Я добре розуміла, що не слід робити із цього казна-що перед Джоанною, але то справді було щось дуже особливе. Я сиділа собі так, ніби бачу столи з літаків по сім разів на тиждень.

Елізабет уже переслала Джоанні всі файли, а та передала їх Корнелію, який працює з нею. Корнелій, до речі, американець – якщо вас зацікавило, звідки в нього таке ім'я. Він спитав Елізабет, де вона добула всі ці документи, а вона відповіла: «В Реєстраційній палаті». Він сказав, що такі документи в «Реєстраційній палаті» не дістанеш, а вона відповіла, що звідки їй про це знати, вона всього лиш сімдесятишестирічна жінка.

Я надто довго про це розводжуся. Якщо коротко, то компанії Вентема були в дуже добрій формі. Він знав, що робив. Але Корнелій таки знайшов одну-дві цікаві речі, про які ми розкажемо поліції, коли вона нас навідає. Ці речі поповнили велику синю теку Елізабет.

Джоанна була весела, дотепна й відкрита. Я вже була думала, що вона розгубила і веселощі, й дотепи, але ні, все на місці. Може, вона їх губила тільки зі мною?

Я й раніше говорила з Елізабет про Джоанну. Про те, як відчуваю, що ми не настільки близькі, як мали б бути, як нібито бувають близькі інші матері й доньки. Елізабет вміє зробити так, щоб вам

хотілося видати правду. Вона знала, що я трохи сумувала. Я не думала про це аж дотепер, але зараз мені цікаво, чи Елізабет не влаштувала всю цю мандрівку тільки заради мене. Справді, дуже багато людей могли вказати нам на те, про що розповів Корнелій. Тож, мабуть, що так? Не знаю.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

У цьому романі так багато всього,
що його варто перечитувати знову і знову.

«People»

КЛУБ УБИВСТВ ПО ЧЕТВЕРГАХ

Читають у 39 країнах світу

Річард
ОСМАН

Продано понад 1 000 000 примірників

КСД

Примечания

1

Приблизно 6 кг. (Прим. ред.)

[Повернутися](#)